STRIP SCHRIFT

Maandblad / Nr. 208 / Losse nummers f 6,— / Bfrs. 124

LUCKY LUKE LOGEERT WELEENS BIJ HENK ALBERS

DON LAWRENCE: HET HEDEN IS OPWINDEND

ALLES OVER DE STRIP-3-DAAGSE

STRIPSCHAPPRIJSWINNAARS: MATENA BOUCQ ARBORIS

STRIPSCHRIFT

nr. 208 – 20e jaargang, 1986

Uitgegeven door Vonk/Uitgevers B.V. voor Het Stripschap, Nederlands Centrum voor Belangstellenden in Strips, goedgekeurd bij K.B. 30 sept. 1968.

Redaktie: Postbus 4835, 1009 AV Amsterdam (020-939857).
Uitgevers: Vonk/Uitgevers B.V., Postbus 420, 3700 AK Zeist, tel. 03404-52292, telex 70042.
Advertentie-exploitatie: Inlichtingen en tarieven: Bureau Nassau, Jan van Nassaustraat 18, 2596 BT Den Haag, telefoon 070-249500.
U kunt ook uw advertenties direct inzenden aan de uitgever, Postbus 420, 3700 AK Zeist.

Klachten over bezorging, adreswijzigingen en inlichtingen over abonnementen uitsluitend via Postbus 420, 3700 AK Zeist.

Redaktie: Baldi Dekker jr., Nelleke Lindhout, Arco van Os, Pieter van Oudheusden, Hans Pols.
Nieuwsredaktie: Baldi Dekker jr.
Medewerkers: Dick de Boer, Ruud Booms, Hans Duncker, Willem Ritstier, Donald Stroomberg, André Wijntjes, Gerard van der Wolf.
Vormgeving: Hans en Ton Frederiks.
Omslag: François Boucq.

Stripschrift is verkrijgbaar:
- via een lidmaatschap/abonnement à f 67,50. Postgiro 1513000 of bankrekening 42.11.38.114, beide t.n.v. Het Stripschap te Amsterdam.
- via een abonnement (jan. t/m dec.) à f 49,50. (buitenland f 59,—.
- via een CJP-abonnement à f 42,75.
- losse nummers (ook verkrijgbaar in de boekhandel) à f 6,— Dubbele nummers f 8,—. Postgiro 209948 t.n.v. 'Stripschrift' te Zeist.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Stripschrift en auteurs.

De verantwoordelijkheid voor de geplaatste artikelen berust bij de auteurs.

ISSN 0165-845X.

Druk: Vonk Zeist.

INHOUD

'Hartjes van kleine kinderen, schat jij die ook op een hazelnootsmaakje?':
Pieter van Oudheusden en Hans Pols over Matena's werk / **3**

Hans van den Boom en Peter de Raaf over *Titanic:* Het is een erfenis
door Baldi Dekker jr. en André Wijntjes / **23**

Boucq: Een eigen geluid in de stripwereld
door Hans Pols / **18**

De Eeuwig terugkerende cowbow Henk Albers
door Hans Duncker en Arco van Os / **28**

Nieuws **33**

BARTJE

DOOR WILLEM RITSTIER

Een kennismaking

door Ed van Schuylenburg

Natuurlijk kende ik hem van gezicht. Eén van die mensen waar je tegenop zag, die het al gemaakt hadden in de stripwereld. Ik was nog maar net begonnen in 1969, na een periode van 4 jaar bij Toonders Studio's tekenfilmafdeling. Gesproken had ik hem nooit.
Tot die dag in Bodega Geurts, vlakbij het gebouw van de Geïllustreerde Pers. Hetty Hagebeuk, de toenmalige hoofdredactrice van Pep en Donald Duck, had ter gelegenheid van iets wat me nu ontschoten is, de gehele stripstal uitgenodigd voor een feestelijke borrel. Onzeker bewoog ik mij tussen de Groten der Nederlandse Strip. Ik voelde blikken in m'n rug, zo van 'Wie is dat nu weer?'.
Geleidelijk werd ik aan een ieder voorgesteld. Ook aan Matena.
Een onvergetelijk moment. 'Zeg, heb jij niet laatst een paar Pep-Spotters getekend?'. Een fijne cynische glimlach begeleidde deze tekst.
'Oh jee' dacht ik, 'nu moet ik hem een slag voor zijn.'
'Ja', lachte ik zo zelfverzekerd als op dat moment mogelijk was. 'Ja, en die vind jij niet goed hè?'
Hij keek me strak aan.
'Nee, die vind ik eigenlijk *vreselijk slecht*, weet je.'
Ik had door de grond willen zakken. Iets mompelend over 'verschillende smaken' ging ik ergens anders staan.

Later hebben we erg om deze kennismaking moeten lachen. We kunnen het al heel lang uitstekend met elkaar vinden.

Gefeliciteerd Dick.
Je bent een groot artiest geworden; als stripmaker en als mens.

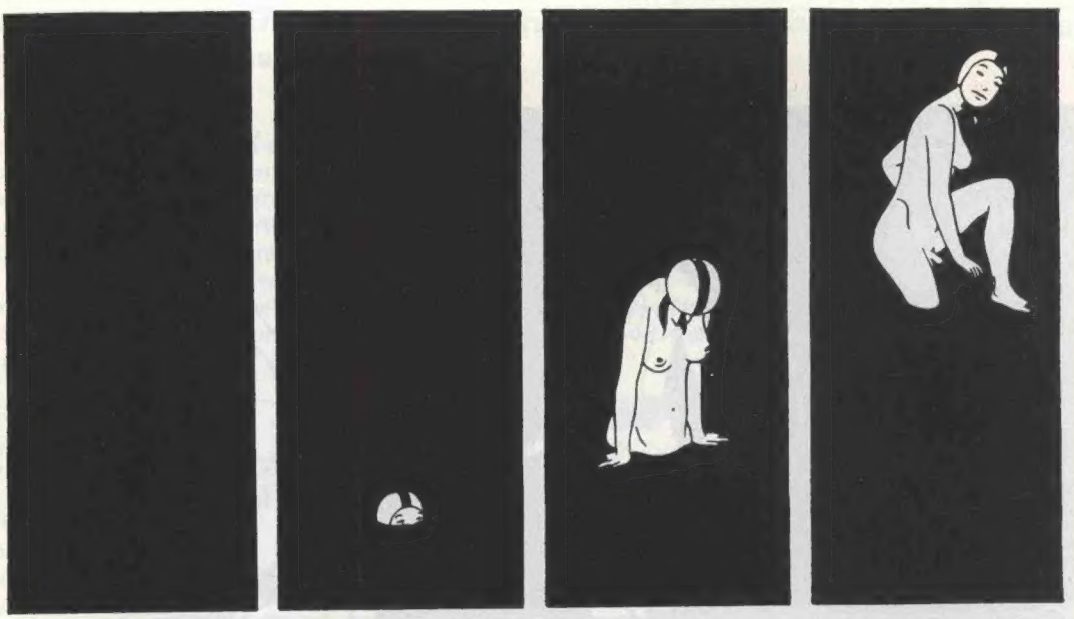

'12.00', *uit:* Amen

Reacties van collega's

verzameld door Arco van Os

Marten Toonder: 'Dick Matena is één van de zeldzame stripmakers, die een verhaal kunnen vertellen dat dieper gaat dan het altijd esthetische en soms schokkende uiterlijk doet vermoeden. En voor zover ik weet is hij de enige, die ooit poëzie in stripvorm gemaakt heeft. (*12.00* in de bundel *Amen*.)'

Henk Albers: 'Ten tijde van *Grote Pyr* en *De Argonautjes* wist ik dat Dick later een belangrijk tekenaar zou worden! Ik weet dat ik nu een paar kaakslagen riskeer, maar ik vond hem als komisch tekenaar aantrekkelijker. Dat past meer in mijn stal, snap je?'

Johnn Bakker: 'Heeft hij die prijs nu pas gekregen?

Ik vind Dick erg goed en dat weet hij ook, alleen denk ik dat hij moet stoppen met olieverf. Dat hij die stap óók weer heeft durven te nemen, daar heb ik respect voor, maar ik denk dat hij daarmee de vernieling ingaat.

De ene keer bewonder ik z'n werk en de andere keer vind ik het iets minder, maar dan denk ik altijd: ''Ach, hij zal het wel voor het geld hebben gedaan''. Ik wéét dan gewoon dat hij het beter kàn!

Verder vind ik dat hij er eigenlijk nog een prijs bij moet krijgen; de Stripschrift-prijs of zo.'

Peter de Smet: 'Dick behoort zo langzamerhand tot de veteranen van de stripwereld. Hij heeft meer mensen zien gaan dan zien komen, denk ik. Hij is een heel integere stripmaker en heeft dan ook bijna nooit toegegeven aan de zuigkracht van de reclame.

Ik vind het wel jammer dat hij niet meer voor de jeugdbladen wil werken. Hoe ik verder over z'n werk denk, kun je lezen in het juryrapport.'

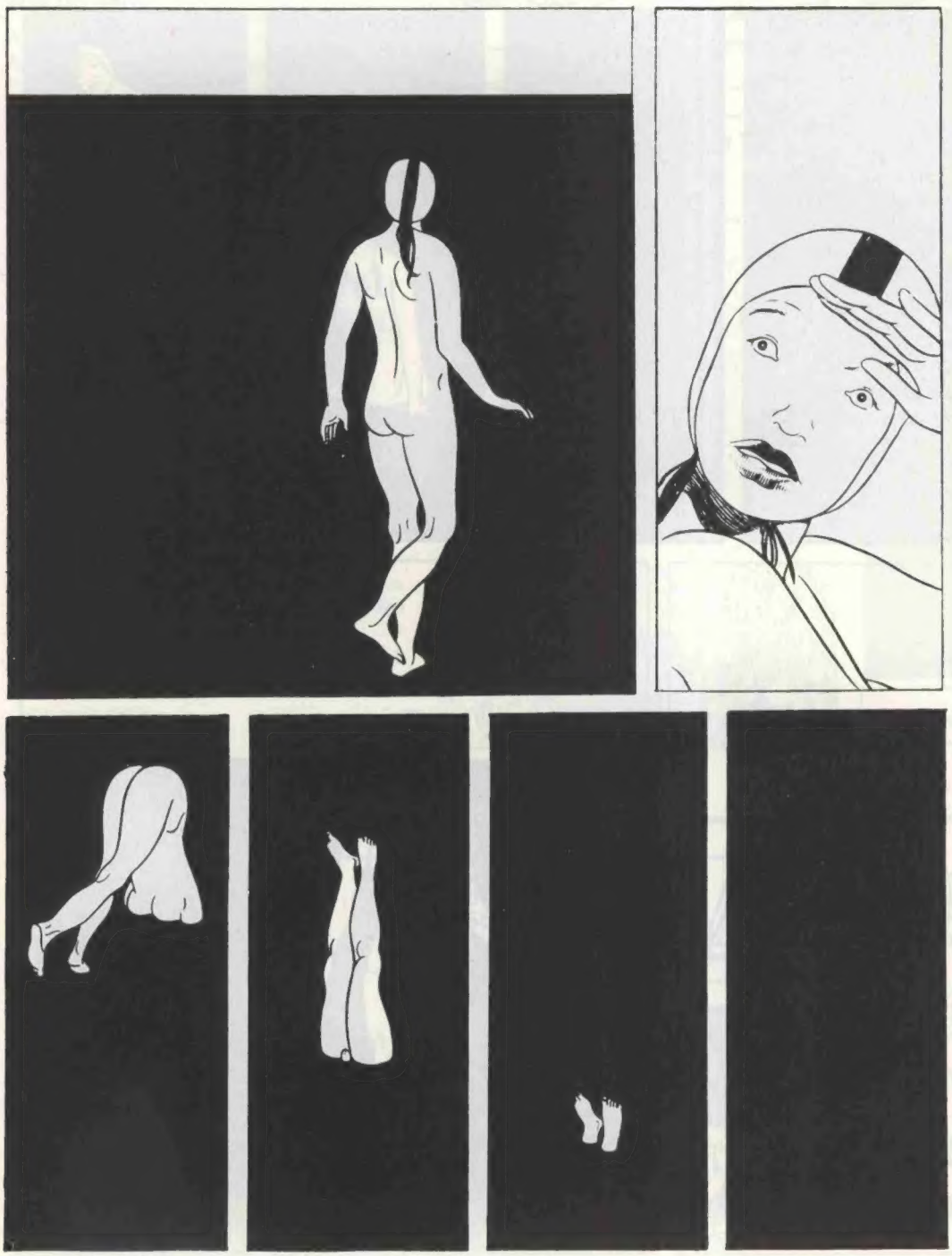

'Hartjes van kleine kinderen, schat jij die ook op een hazelnootsmaakje?'

door Hans Pols en Pieter van Oudheusden

Dick Matena is een omstreden stripmaker. Toen zijn werk dit jaar met de Stripschapprijs werd bekroond, dachten sommige leden van Het Stripschap er zelfs over hun lidmaatschap op te zeggen. Anderen zien in hem een vernieuwer van het medium, een stripkunstenaar wiens werk uniek en onvergelijkbaar is. Twee Stripschriftredacteuren spraken met elkaar over Matena's oeuvre. Hans Pols situeerde het werk binnen de ontwikkeling van de science fiction-literatuur; Pieter van Oudheusden plaatste Matena tegen de achtergrond van Zwarte Romantiek en Surrealisme. Op een zonnig terras in de Utrechtse binnenstad trokken ze hun boekenkasten omver.

Hans Pols: 'Vooral de afgelopen jaren heeft Dick Matena interessante stripalbums gemaakt. Zullen we ons daartoe beperken? Ik bedoel de twee delen van *Virl, Amen, Mythen, Lazarus Stone, De prediker* en *Het web*.'

Pieter van Oudheusden: 'Ik denk dat daarvan *Mythen* en *De prediker* het belangrijkst zijn. Die vormen mijns inziens de kern van zijn oeuvre.'

HP: 'Dat geloof ik ook. *Virl* was volgens mij een opstapje naar een nieuwe tekenstijl. Het verhaal is vrij eenvoudige *space opera,* een soort avontuurlijke science fiction, die evengoed in een ander decor en een andere tijd geplaatst had kunnen worden. Toen *Virl* werd gepubliceerd, wees nog niets erop dat Matena zich zou ontwikkelen tot een orginele verteller. Heb jij je overigens ooit afgevraagd waarom Matena zo vaak science fiction-verhalen maakt?'

PvO: 'Ik heb de indruk dat dat genre hem optimaal de mogelijkheden geeft om allerlei theatrale effecten aan te wenden. Hij is niet meer gebonden aan de beperkingen en de logica van de dagelijkse werkelijkheid, maar kan als verteller zelf zijn wetten van ruimte en tijd stellen. Daarbij ontleent hij allerlei begrippen en attributen van de sf. Vind jij bijvoorbeeld *Mythen* sf? Voor mijn gevoel zijn het in de eerste plaats allegorieën waarin Matena de meest uiteenlopende theatrale effecten aanwendt. Op zichzelf zijn die effecten geen doel, maar in *Mythen* bewijst Matena hoe je verhaal daarmee aan zeggingskracht kan winnen. Ik vraag me af: zou *Het web* bijvoorbeeld niet evengoed in een psychiatrische inrichting kunnen spelen? De bemanning van het ruimteschip zou je dan moeten vervangen door patiënten en de indringer door een psychiater.

HP: 'Dat ben ik niet met je eens. Ik geef toe dat veel sf zo ontdaan kan worden van een aantal elementen en dat er dan toch een aardig verhaal overblijft, maar er zijn ook verhalen die echt alleen maar als sf gemaakt kunnen worden. Ik kan niet goed uitleggen waar dat aan ligt; het is voor een deel gevoelsmatig. In dit verhaal denk ik dat de buitenaardse indringer moeilijk te vervangen is door een psychiater zonder dat het verhaal aan kracht inboet.'

PvO: 'Voor mijn gevoel is die geheimzinnige indringer een soort god, of beter: een opperwezen. Of een Merlijn met zijn leerling. Wat me intrigeert in het verhaal is de cyclische structuur ervan. Het slot van het verhaal is tegelijk einde en begin van de

DEZE WOESTIJN HEET 'STRAAT DER EENZAMEN'.... EN DIE NAAM VERDIENT-IE!
EN AAN 'T EIND VAN DE STRAAT: "HEARTBREAK HOTEL"!
LIJKT WEL 'N GEVANGENIS!
VOOR SOMMIGEN IS 'T DAT OOK!....
GOEDE MORGEN, VRIENDEN! KUNNEN WE HIER EVEN UITSTAPPEN?
UITSTAPPEN? HIER? JE LIJKT WEL NIET GOED SNIK!

Trein naar het noodlot; uit: Mythen

menselijke beschaving en het verhaal zou eindeloos doorverteld kunnen worden. Dat is een oosterse opvatting van tijd, tijd als een cirkel of een draaiend wiel; die is tegengesteld aan de westerse opvatting, dat tijd een rechte lijn is die zich tot in het oneindige uitstrekt. Maar om op die sf-elementen terug te komen, ik vind dat Matena's tekenstijl uitstekend bij dat genre past.'

HP: 'Ja, en datzelfde geldt voor Moebius.'

PvO: 'Het is opmerkelijk, dat bijvoorbeeld Hermann juist weer voor historische verhalen kiest.'

HP: 'Blijkbaar zoekt elke tekenaar naar een genre dat het best bij zijn stijl van tekenen past. Bij Matena en Moebius is dat science fiction, omdat dat genre je ruimschoots de mogelijkheid tot experimenteren geeft. Hermanns tekenstijl is veel klassieker.'

PvO: 'Herken jij in Matena's werk aanwijsbare invloeden van bepaalde sf-schrijvers?'

HP: 'Niet echt. *Virl* is een *space opera* zoals er veel geschreven zijn. Latere strips van hem hebben meer gemeen met de moderne sf van bijvoorbeeld Ballard en Aldiss, schrijvers die science fiction gebruiken om de *inner space,* het menselijke denken te verkenne. In *Lazarus Stone* herken ik wel iets van Philip Dick en de film *Blade Runner* van Ridley Scott.'

PvO: 'Je doelt op die robotvrouwen?'

HP: 'Ja, precies.'

PvO: 'Die poppen of kunstvrouwen zie je vaker terug in Matena's werk, onder andere in het verhaal *Sympathie for the devil* in *Mythen*, dat overigens ook weer net als *Het web* een cyclische structuur heeft en dat een uitwerking is van het klassieke Pygmalion-motief: een beeldhouwer wordt verliefd op het beeld dat hij zelf heeft gemaakt. In Matena's verhaal krijgt dat motief bovendien pedofiele trekken. Ook in het werk van de surrealist Hans Bellmer zie je die obsessie met kunstvrouwen terug. Hij assembleerde poppen die een huiveringwekkende seksualiteit uitstralen, en van die poppen maakte hij haast pornografische foto's.'

Sex en geweld

HP: '*Lazarus Stone* is meer detective dan science fiction en ligt in de lijn van Hammett en Chandler.'

PvO: 'Ik denk niet in de eerste plaats aan die twee, hoewel Lazarus Stone wel de erecode van de privé-detective (of in elk geval een eigen variant daarop) hanteert. Het album ligt eerder in de lijn van Mickey Spillane en James Hadley Chase. In het Amerikaanse slang wordt een aantrekkelijke vrouw een "doll" genoemd; dat is een aardige bijkomstigheid. Matena heeft, en dat is in de lijn van de schrijvers die ik noem, flink wat harde, gewelddadige sex in de verhalen verwerkt.'

HP: 'Goed beschouwd zijn de vier verhalen volledig gebouwd op een seksueel gegeven.'

PvO: 'En alleen dit album bevat verwijzingen naar homoseksualiteit, terwijl Matena verder niet zuinig is met het etaleren van allerlei activiteiten die buiten de geijkte norm vallen. In de gevangenis wordt Stone verkracht, maar dat is een cliché dat al 'n jaar of tien, vijftien regelmatig in Amerikaanse films terugkeert. Je krijgt de indruk dat er ondanks de poppen, hermafrodieten en fatale meisjes toch een grens is aan Matena's belangstelling voor perverse afwijkingen. Je zou haast zeggen, dat de beelden in zijn werk typisch de fantasieën van een heteroseksuele dertiger of veertiger zijn – maar met die formulering doe ik Matena's integriteit als stripmaker te kort. Een zelfde beperking, maar dan veel benauwender, zag je ook bij de surrealisten. Ze predikten absolute vrijheid, vonden dat de mens zijn geest zonder remming of censuur moest kunnen onderzoeken en beschouwden de markies De Sade als een martelaar voor de goede zaak, maar tegelijk hing hun leider André Breton een negentiende eeuwse

Poppen en kunstvrouwen

Hans Bellmer, De pop, *1934*

Hans Bellmer, De pop, *1934*

vorm van vrouwenverering aan; hij beschouwde de handkus als een surrealistisch ritueel en had een notoire afschuw van homoseksuelen.'
HP: 'Hermafrodieten keren vaak terug in Matena's werk.'
PvO: 'Voor mijn gevoel heeft dat niet zoveel met homoseksualiteit te maken, maar meer met een soort seksuele dubbelzinnigheid die je ook bij de poppen en de kinderen in zijn werk herkent. De hermafrodieten zijn vaak engelen, of omgekeerd: Matena tekent engelen als hermofrodieten, maar dat wijkt eigenlijk weinig af van het historische beeld van engelen als geslachtloze of seksueel dubbelzinnige wezens. Hij geeft aan dat ze engelen zijn; soms door ze vleugels te geven, maar soms alleen heel indirect. In een bordeel bijvoorbeeld wordt een hermafrodiet met 'Angel' aangesproken, als ik het me goed herinner. Daar gaat de dubbelzinnigheid nog verder: een hoer die tegelijk engel is.'
HP: 'Wat me ook in *Lazarus Stone* is opgevallen, is die scene waarin lijken tot voedsel worden verwerkt.'
PvO: 'Dat verhaal deed me sterk denken aan de film *Soylent Green* van Richard Fleischer, die gebaseerd is op hetzelfde gegeven.'
HP: 'Die film is gemaakt naar een roman van Harry Harrison. Maar Matena combineert dat bekende thema met necroseksualiteit en dat maakt het des te gruwelijker. Wat ik tenslotte heel mooi vind aan dat album, is de tekenstijl die helemaal is aangepast aan de publicatie in zwart-wit. Meestal gebruiken tekenaars dan rasters, maar hij werkt alleen met zwart en wit, hij gebruikt zwart als kleur. Dat levert afschuwelijk mooie platen op, die eigenlijk nergens mee te vergelijken zijn.'
PvO: 'Wat iedereen verder ook over Matena's werk mag denken, de grafische kwaliteiten ervan zijn boven alle twijfel verheven. Hij heeft een teken- en vertelstijl ontwikkeld, die heel eigen en authentiek zijn.'
HP: 'Zijn manier van vertellen is nogal intuïtief, heb ik de indruk. Zoals Moebius ook werkt. Beginnen zonder te weten waar je precies zal eindigen.'
PvO: 'Dat ben ik niet helemaal met je eens. Bij Matena heeft het verhaal – hoe het ook tot stand gekomen is – meestal een duidelijke en hechte structuur en is er wel degelijk sprake van een verhaal. Bij Moebius bleven zijn fantasieën vaak wat in de lucht hangen, je komt er nauwelijks achter waar z'n verhalen eigenlijk over gaan. Daar hoef je bij Matena nooit bang voor te zijn. Hij draagt toch bepaalde ideeën uit in zijn werk, en met die ideeën kan je het al dan niet eens zijn.'

Evangelie van het Kwaad

HP: 'Ik denk dat *De prediker* voor veel mensen een heel schokkend verhaal is. Er worden drie thema's opgepakt die voor veel mensen nog altijd taboe zijn: sex, geweld en religie. Het is opmerkelijk hoe het met de combinatie van die drie thema's zelfs anno 1986 nog veel mensen weet te schokken, hoewel je zou denken dat ze ondertussen wel het een en ander gewend zijn. Maar ik moet bekennen dat ik met de combinatie van sex en geweld zelf ook moeite heb. Toch denk ik dat de grootste schok is, dat hij die beide thema's met religie verbindt. In *De prediker* is dat het sterkst. Het boek is opgebouwd uit verzen, net als de Bijbel. Naar mijn idee slaat de titel van het boek niet zozeer op de prediker in het verhaal, maar vooral op de auteur zelf. De vier verzen zijn volgens mij ook opgebouwd als een preek. De prediker neemt een vers, een tekst uit de Bijbel, en bouwt daar zijn preek omheen.'
PvO: 'Dat kan. Maar volgens mij slaat die naam verzen ook op de muzikale structuur van het boek; het heeft een lyrische in plaats van een epische opbouw zoals een gewoon avonturenverhaal, *Virl* bijvoorbeeld. Ik heb door die indeling in verzen de hoofdstukken altijd als hymnen beschouwd, godsdienstige gezangen. Het album lijkt een perversie van het kerstverhaal, een evangelie van het Kwaad. Mylady, de bordeelhoudster in het boek, is een duidelijke verwijzing naar Maria. *De prediker* doet me soms sterk denken aan *De zangen van Maldoror* door de Graaf van

Dick Matena, uit: Amen

Dick Matena, uit: Lazarus Stone

„EN TERWIJL IK NAAR ADEM ZAT TE HAPPEN VERNIELDE DIE BEKROMPEN, MOORDZUCHTIGE IDIOOT EEN VAN DE MOOISTE SPEELGOEDJES VAN BEL-M'RY... HIJ WIST 'T NOG NIET, MAAR DAAR ZOU IK 'M VOOR LATEN BLOEDEN!„
KAPPEN OZZIE!... OF IK RAPPORTEER JE BIJ DE BAAS!
BARST JIJ!

Lautréamont, een van de belangrijkste werken uit de Zwarte Romantiek en min of meer de bijbel van de surrealisten. Het zijn lofzangen op het Kwaad. In zijn *Bloemlezing van de zwarte humor* citeert Breton een uitspraak van Lautréamont: 'Ik wil wel laten zien wat ik kan, maar ik ben te weinig hypocriet om mijn slechte eigenschappen te verbergen. Tussen gevoeligheid en hang naar gerechtigheid zal het kwaad opduiken, gelach, hoogmoed, waanzin – tot voorbeeld van de verbaasde mensheid: een ieder zal zichzelf herkennen, niet zoals hij zou moeten zijn, maar zoals hij is.' Volgens mij past dat citaat voorbeeldig bij Matena's werk. Ik heb sterk de indruk dat Matena deels bewust, deels onbewust voortbouwt op de Zwarte Romantiek. Edgar Allan Poe was daar 'n soort aartsvader van. In *Mythen* komt Poe tot twee maal toe voor; één keer als figurant, maar in het slotverhaal *Lenore* als hoofdpersoon. In dat verhaal is hij geen schrijver, maar een striptekenaar. Ik geloof dat het niet te ver gaat om te veronderstellen dat Matena de schrijver Poe daar als een alter ego opvoert. Het verhaal heb ik altijd opgevat als een scherp en amusant zelfportret. In *Lenore* zegt een als doodbidder verklede Freud over Poe's werk: 'Ik ken die strip! Allemaal sex en geweld, krukkig geschreven en getekend!' en Poe verdedigt zich: 'Integendeel! Het waren moreel hoogstaande verhalen en het tekenwerk was fraai en delicaat, zoals Lenore zelf...'

Het werk van Poe is in Europa geïntroduceerd door Baudelaire, de belangrijkste vertegenwoordiger van de Zwarte Romantiek in Frankrijk. De Romantici verzetten zich tegen de strenge en hypocriete morele normen van de negentiende eeuwse samenleving. Ze zochten bewust de nachtzijde van het bestaan en van de menselijke geest op. Door het nemen van onder andere verdovende middelen probeerden ze grenzen en barrières te passeren. Met onaangepast gedrag probeerden ze de brave burgers te shockeren. Baudelaire bijvoorbeeld verfde zijn haar groen, tenminste dat is een bekende anekdote. In de *Bloemlezing van de zwarte humor* staan er nog 'n paar. Aan een vriend, de fotograaf Nadar, zou hij gevraagd hebben: 'Hersenen van kleine kinderen, schat jij die ook op een hazelnootsmaakje?' En aan een burgerman die stond op te scheppen over de kwaliteiten aan zijn beide dochters schijnt Baudelaire gevraagd te hebben: 'En welke van de twee hebt u bestemd voor de prostitutie?' Een halve eeuw later zag je bij de surrealisten eenzelfde verzet tegen een hypocriete samenleving. De middelen die ze daarvoor gebruikten, lijken achteraf wat kinderachtig. Op straat beledigden ze een pastoor, een niet bepaald indrukwekkend wapenfeit. Wat bij het ontstaan van het Surrealisme als avant garde-beweging een grote rol speelde, was de *Sexual*-theorie van Freud. Volgens hem werden de handelingen van de mens niet bepaald door verstand en bewustzijn, maar door duistere emoties in het onderbewustzijn. Zelfs kinderen, die toch altijd als een toonbeeld van onschuld waren beschouwd, bleken in hun geest kleine monsters; jongetjes waren erop uit hun vader te vermoorden en met hun moeder naar bed te gaan. Dat zijn natuurlijk grove generalisaties en versimpelingen, maar het is duidelijk welke schok die ideeën in een burgerlijke samenleving konden veroorzaken. De maskers vielen af, zou je kunnen zeggen.'

HP: 'Diezelfde schok zie je nu terug in *De Prediker*. Diens dochter is een door en door kwaadaardig loeder.'

PvO: 'Maar paradoxaal genoeg in haar kwaad volkomen onschuldig. Haar slechtheid is een vorm van zuiverheid. Je ziet iets dergelijks bij de Lulu van Wedekind, zoals ze voorkomt in diens toneelstukken, of in de opera van Alban Berg of de film van G.W. Pabst. De mannen om haar heen gaan ten onder aan hun eigen duistere wellust, niet aan het gedrag van Lulu die alleen maar haar ingeboren natuur volgt.'

HP: 'In het Frans heet het album *La fille du precheur*, maar die titel mist de dubbele betekenis waar ik het net over had. Ook de andere meisjes in Matena's werk zijn verre van onschuldig. Dat zie je onder andere in *2005*, het slotverhaal van *Amen*, waarin Matena een *Alice in wonderland*-bewerking heeft gemaakt.'

PvO: 'Je ziet het in de literatuur die ingeboren boosaardigheid van kinderen ook terugkomen in het spreekwoordelijk geworden boek *Les enfants terribles* van Jean Cocteau.'

HP: 'Prachtig boek.

PvO: 'En die uitdrukking "enfant terrible" is ook op Matena zelf van toepassing.'

Kleine meisjes worden groot

Dick Matena, uit: Amen

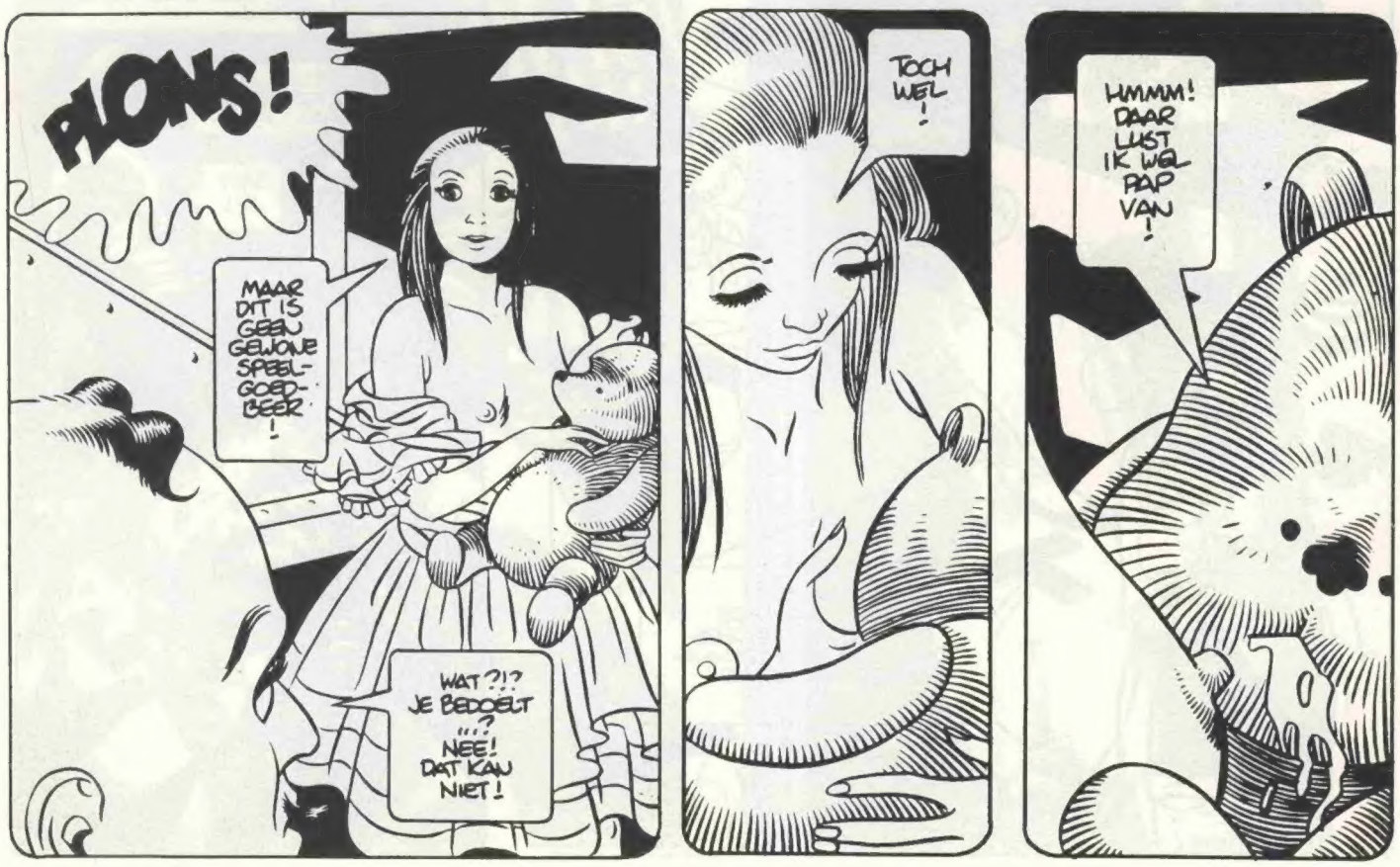

HP: 'Het thema komt ook terug in *The turn of the screw* van Henry James.'
PvO: 'In het Surrealisme dook het heel vaak op.
Het ontwaken van dubbelzinnige, seksuele gevoelens bij jonge meisjes zie je onder andere terug in de schilderijen van Dorothea Tanning. Op een daarvan zie je een jong meisje dat is flauwgevallen in de armen van een reusachtig speelgoedhondje. Misschien is ze aangerand en verkracht, of zelfs vermoord. Meer verhuld komt datzelfde thema voor in de *Droom van een klein meisje dat karmelietes wilde worden,* een collageroman van Max Ernst, maar veel explicieter in de novelle *Donkere lente* van de schrijfster Unica Zorn, waarin de masochistische verkrachtingsfantasieën van een jong meisje worden beschreven.'

Kerkgangers

HP: 'Matena heeft veel mensen geschokt met de incestueuze verhouding tussen de prediker en zijn dochter, zoals die ook al in *Amen* voorkwam.'
PvO: 'Incest komt – op humoristische manier – ook in het werk van Robert Crumb voor, onder andere in de strip *Joe Blow.* Ook Crumb zal indertijd aardig wat goed bedoelende ouders op stang hebben gejaagd. Je kunt een parallel met de Zwarte Romantiek en het Surrealisme zien. De underground strip bloeide op in een streng burgerlijke samenleving waarin niet getornd mocht worden aan begrippen als huwelijk, god en vaderland. Crumb steekt ongenadig de gek met het traditionele beeld van het Amerikaanse gezin. Ik vraag me in dit verband ook af hoe hypocriet sommige negatieve reacties op Matena's werk zijn. Het lijkt voor calvinistische begrippen geen nieuwe boodschap die Matena te vertellen heeft: de mens is tot het kwaad geneigd; dat weten de hervormde en gereformeerde kerkgangers al zo'n driehonderd jaar. Het calvinisme stond de gelovige ook niet toe de hand te lichten met z'n zonden. Iedere misstap werd daarboven geboekstaafd en zou op de Dag des Oordeels afgerekend worden. De katholieken (of 'roomsen', zoals we ze hardnekkig noemden) sprongen heel wat luchthartiger met hun zonden om. Die konden biechten. Nederland lijkt bovendien een heel tolerante samenleving, waarin zelfs een keurige christelijke omroep als de NCRV een praatprogramma van een uur wijdt aan het bespreken van een taboe-onderwerp als incest.'
HP: 'Wat me opvalt in bijvoorbeeld programma's die over homoseksualiteit gaan, is de quasi-tolerante toon van: het moet mogen. Maar ik maak me weinig illusies over hoe mensen er werkelijk over denken.'
PvO: 'Hoe liberaal de gemiddelde vader zich ook opstelt, ik denk toch dat hij raar opkijkt als z'n dochter met een neger thuiskomt.'
HP: 'Of als z'n personeel naakt in de Playboy staat.'
PvO: 'Matena lijkt dat soort verborgen hypocrisie uit te dagen. Hij is erop uit het de lezer ongemakkelijk te maken, en lijkt erop te wijzen dat het kwaad in de menselijke natuur zit en dus deel uit maakt van ieders karakter. De grootste angst, denk ik, is de angst voor het kwaad in je zelf. Alleen wie het accepteert, kan zichzelf volledig aanvaarden en daardoor in vrijheid leven. Voor mijn gevoel is dat de boodschap die Matena predikt. Maar het is een persoonlijke opvatting, dat geef ik toe.'
HP: 'Wat me tenslotte in Matena's werk is opgevallen: hij gebruikt heel vaak klokken en treinen als symbool.'
PvO: 'Die klokken zijn denk ik vrij conventionele symbolen voor het verstrijken van de tijd, voor het volwassen worden en het naderen van de dood.'
HP: 'Die treinen doen me sterk denken aan het werk van de surrealistische schilder Paul Delvaux.'
PvO: 'Delvaux zelf beweert dat die alleen een autobiografische achtergrond hebben. Hij is in de buurt van een station opgegroeid. Treinen zijn natuurlijk een bekend Freudiaans symbool, maar ik geloof niet dat het Matena in de eerste plaats om die betekenis te doen is.'
HP: 'Ik zie ze als symbool van het leven.'
PvO: 'En heel vaak voeren ze hun passagiers naar een noodlottige bestemming, zoals in het verhaal *Heartbreak Hotel* in *Mythen.'*
HP: 'Er is waarschijnlijk nog veel meer uit Matena's werk te halen en ik ben benieuwd wat ons nog te wachten staat. Het nieuwe verhaal, over Wezekind, vind ik om eerlijk te zijn niet zo sterk. Ik heb het idee dat Matena na in *De prediker* en *Mythen* zijn 'evangelie' te hebben vastgelegd, nu af-

Max Ernst, uit: Droom van een klein meisje dat karmelietes wilde worden, *1930*

Dorothea Tanning: Tableau vivant

WOW! YOU SURE LOOK SEXY, MOM!! I NEVER THOUGHT—
NEVERMIND WHAT YOU THOUGHT! COME HERE!
GEE...YOU MUST BE THE GREATEST MOM A GUY EVER HAD!!!

standelijker werkt en bezig is ik zou haast zeggen meer conventionele verhalen te vertellen.'
PvO: 'Ik vind het moeilijk iets over dat verhaal te zeggen, het is pas half af...
Ik heb er een droge keel van gekregen. Zullen we nog maar 'n keer bier bestellen?'

Zeist-Rotterdam,augustus 1986

Moeder en zoon; Robert Crub, uit: 'Joe Blow' (Zap comix 4, *1969*)

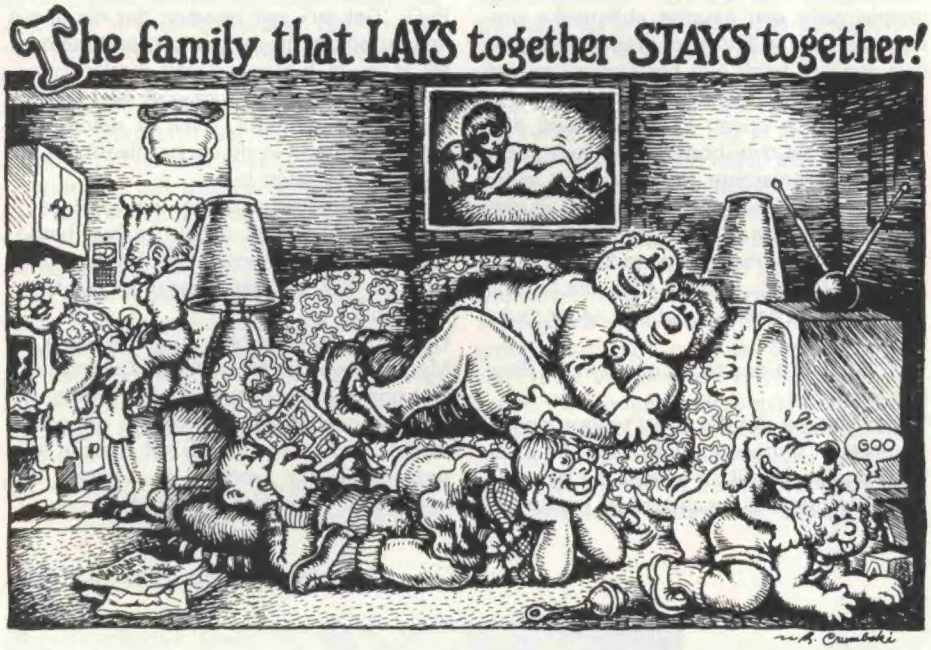

Robert Crubs kijk op het Amerikaanse gezin (Snatch comics *2, 1969)*

Vader en dochter; Dick Matena, uit: Amen

HOOR JE DAT, DOCHTER? BOMMEN HEEFT HIJ GEZAAID ...
VUUR EN ZWAVEL ZAL HIJ OOGSTEN!
EN DÄÄRNA, PÅ?.. ALS GEWOONLIJK?
NATUURLIJK!
O, PA! WAT HEERLIJK! IK VAL OM VAN DE HONGER!

De hier afgedrukte platen zijn getekend door Dick Matena in '69/'70 voor de rubriek 'Pep-Spotter' in het blad Pep.

1. De platenpluggers(oorspr. gepubliceerd in PEP 7001)

HALLOOO, LUISTERAARS, JONGENS EN MEISJES, DAMES EN HEREN KORTOM IEDEREEN DIE AFSTEMT OP 3875 METER! HIER IS UW DISC-JOCKEY FRITS FLOP MET DE FRITS-FLOPSHOW! EEN PROGRAMMA MET VAN ALLES WAT HOT EN HAAR DOOR ELKAAR, EN OM TE BEGINNEN HEB IK EEN PLAATJE VAN EEN NOG ONBEKEND DUO, "WILLEM EN WULLEM"! SPIKSPLINTERNIEUW, WARM VAN HET BAKKEN. ZOGEZEGD, HAHAHA! PIET PROFAAN, DE RECLAME-CHEF VAN POLYPOP HEEFT HEM ZOJUIST ZELF GEBRACHT. WAARVOOR NATUURLIJK ONZE HARTELIJKE DANK, PIET!
PIET, KOM ER EVEN BIJ!
GRAAG!
EEN BELANGRIJK PLAATJE, ZEKER?
TUURLIJK. DAAROM BRENG IK HET ZELF!
AHA! EEN NIEUWE ONTDEKKING DUS!
PRECIES!
ALWEER! PIET, PIET, HOE LAP JE 'M DAT TOCH STEEDS?!?
IK HEB MIJN METHODE! TUSSEN HAAKJES: HOE VIND JE DE HOES?
SCHITTEREND, PIET! EEN SL... VONDST!
MEER PIET, MEER!
MEER?!? O, JE BEDOELT INFORMATIE?
WEL, BEHALVE MANAGER BEN IK OOK NOG PRODUCER VAN DIT TALENTVOLLE DUO! ACH, FRITS! EIGENLIJK BEN IK EEN SOORT VAN VADER VOOR DE JONGENS!
WAT ZE NU KUNNEN EN ZIJN, DANKEN ZE AAN MIJ! IK WEET WAT IK DOE, FRITS!
ZEG DAT WEL! EN: ZULLEN DE KOSTEN ER UITKOMEN?
ALS ER MAAR GELDGELD WORDT, FRITS!
ZULLEN WE DAAR DAN MAAR MEE BEGINNEN?
GRAAG, FRITS. GRAAG.
U MERKT HET, LUISTERAARS, WIJ SPAREN KOSTEN NOCH MOEITE OM JONGE ARTIESTEN EEN MOOIE KANS TE GEVEN, NIET PIET?
ZO IS HET!
DAAR GAAT-IE DAN, BESTE MENSEN, WILLEM EN WULLEM MET: "VADER, IK KAN JE NIET DANKEN!"
VADER, IK KAN JE NIET DANKEN VOOR ALLES WAT JE DEED GEEN ANDER DAN JIJ WAS ZOO SLECHT VOOR MIJ GEEN VREUGD... MAAR SLECHTS LEED
ZAL WAT IK NIET KEN 'N ALWAT IK NIET BEN VADER DAT DANK IK AAN JOU JE GAF ME SLECHTS EEN GEHEEL LEGE MAAG EN JE WIST BEST WAT JE DEED
VADER, HOE KAN IK JE DANKEN VOOR ALLES WAT JE DEED JE DRONK JE MAAR VOL EN JE MAAKTE MAAR LOL EN JE VERGAT HOE IK LEED GEEN ANDER DAN JIJ WAS ZO SLECHT VOOR MIJ
DIT WAS DAN MIJN KREET! DE TIJD HEELT MIJN LEED.. MAAR DANK VADER SCHENK IK JE NOOIT! KLIK!
.. EN DAT WAREN DAN WILLEM EN WULLEM, EEN ONTDEKKING VAN PIET PROFAAN! EEN ONTROERend STUKJE WERK VAN TWEE KNAPEN, DIE DUIDELIJK ACHTER HUN TEKST STAAN!
HET IS SOMS PRETTIG, OM IETS TE KUNNEN AANBEVELEN, ZUIVER OM ZUN ARTISTIEKE WAARDEN, LUISTERAARS!
.. NOGMAALS BEDANKT VOOR JE KOMST NAAR DE STUDIO, PIET. EN WAT MIJ BETREFT, IK ZAL DIT GEWELDIGE NUMMER DRAAIEN EN DRAAIEN EN DRAAIEN
EN DRAAIEN EN DRAAIEN EN...
TEKST EN TEKENINGEN: DICK MATENA

© Dick Matena / Oberon bv

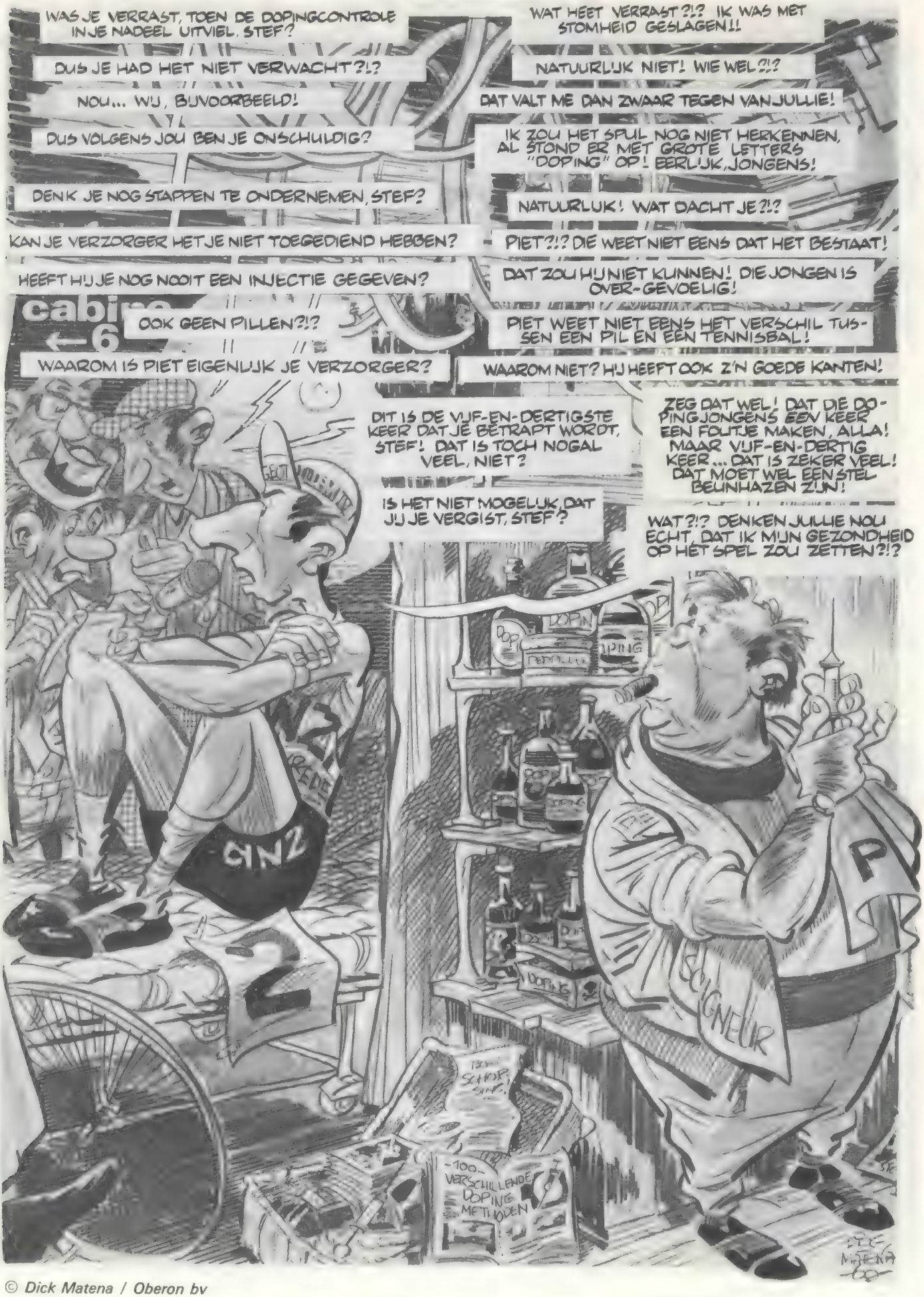
WAS JE VERRAST, TOEN DE DOPINGCONTROLE IN JE NADEEL UITVIEL, STEF?
DUS JE HAD HET NIET VERWACHT?!?
NOU... WIJ, BIJVOORBEELD!
DUS VOLGENS JOU BEN JE ONSCHULDIG?
DENK JE NOG STAPPEN TE ONDERNEMEN, STEF?
KAN JE VERZORGER HET JE NIET TOEGEDIEND HEBBEN?
HEEFT HIJ JE NOG NOOIT EEN INJECTIE GEGEVEN?
cabine 6
OOK GEEN PILLEN?!?
WAAROM IS PIET EIGENLIJK JE VERZORGER?
WAT HEET VERRAST?!? IK WAS MET STOMHEID GESLAGEN!!
NATUURLIJK NIET! WIE WEL?!?
DAT VALT ME DAN ZWAAR TEGEN VAN JULLIE!
IK ZOU HET SPUL NOG NIET HERKENNEN, AL STOND ER MET GROTE LETTERS "DOPING" OP! EERLIJK, JONGENS!
NATUURLIJK! WAT DACHT JE?!?
PIET?!? DIE WEET NIET EENS DAT HET BESTAAT!
DAT ZOU HIJ NIET KUNNEN! DIE JONGEN IS OVER-GEVOELIG!
PIET WEET NIET EENS HET VERSCHIL TUSSEN EEN PIL EN EEN TENNISBAL!
WAAROM NIET? HIJ HEEFT OOK Z'N GOEDE KANTEN!
DIT IS DE VIJF-EN-DERTIGSTE KEER DAT JE BETRAPT WORDT, STEF! DAT IS TOCH NOGAL VEEL, NIET?
IS HET NIET MOGELIJK, DAT JIJ JE VERGIST, STEF?
ZEG DAT WEL! DAT DIE DOPINGJONGENS EEN KEER EEN FOUTJE MAKEN, ALLA! MAAR VIJF-EN-DERTIG KEER... DAT IS ZEKER VEEL! DAT MOET WEL EEN STEL BEUNHAZEN ZIJN!
WAT?!? DENKEN JULLIE NOU ECHT, DAT IK MIJN GEZONDHEID OP HET SPEL ZOU ZETTEN?!?
DOPING
-100- VERSCHILLENDE DOPING METHODEN
MATENA

© Dick Matena / Oberon bv

3. Een partijtje voetbal (PEP 7012)

...EN DAAR, KIJKERS, HEEFT KONING VAN V.V.D. DE BAL! BACK KNUISJES VAN P.V.D.A. STORMT TOE...
...WAT...MAAR...OH...DAT IS TOCH WEL EEN GROVE OVERTREDING...
...WAT DOET DE SCHEIDSRECHTER..? HIJ GEBAART... DAT ER NIETS AAN DE HAND IS! DOORSPELEN!
...O,O,O, KIJKERS! HOE IS HET MOGELIJK!?! A!! DE SPELERS VAN V.V.D. NEMEN HET NIET! TERECHT... MAAR..
...JONGENS, JONGENS! NIET OVERDRIJVEN! EEN KLAP IS GENOEG! NIET DOEN, JONGENS! ZO KWEEK JE TOCH GEEN GOOD-WILL VOOR JE SPORT!
OE/OE!!! DAAR MENGEN ZICH NU OOK DE SPELERS VAN P.V.D.A. IN DE DISCUSSIE! DIT WORDT EEN MOEILIJK MOMENTJE VOOR SCHEIDSRECHTER FLUITSTRA...
...ALS HIJ NIET SNEL EN KRACHTIG INGRIJPT, KAN DEZE WEDSTRIJD HEM WEL EENS UIT DE HAND LOPEN!
...EN DAT GEBEURT NU OOK, KIJKERS! IEDEREEN STORT ZICH OP IEDEREEN! EEN KLUWEN SPELERS BEWEEGT ZICH AL VECHTEND OVER HET TERREIN...
...HET PUBLIEK HUILT EN JOELT EN PROBEERT DOOR DE AFRASTERING HEEN TE BREKEN...
HA! DAAR KOMT DE POLITIE HET TERREIN OP!...MET HONDEN! JA, KIJKERS! MET HONDEN!
...EN TRAANGAS! ... DAAR ZIJN REEDS DE EERSTE ROOKWOLKEN! HET PUBLIEK HUILT NOG STEEDS, MAAR NU VAN HET TRAANGAS!
...HELAAS.. EH.. GELUKKIG SLAGEN ZIJ ER NIET IN DOOR DE AFRASTERING TE KOMEN! INTUSSEN NEEMT DE POLITIE GEEN HALVE MAATREGELEN...
...DE BLOEM VAN DE VOETBALNATIE WORDT DAAR VAKKUNDIG UITGESCHAKELD! WAS DAT NU NODIG? ZONDER POLITIE LUKTE DAT OOK WEL! VERPLEGERS RENNEN AF EN AAN MET BRANCARDS!...
...DAAR WORDT JANSEN, DE TENGERE RECHTSBINNEN VAN P.V.D.A. BESPRONGEN DOOR VIER POTIGE DIENDERS...
...HET ZOU MIJ NIET VERBAZEN, ALS HIJ VOLGENDE WEEK WEGENS BLESSURES VERSTEK MOET LATEN GAAN! DAT ZOU MIJ TROUWENS VAN HEEL V.V.D. EN P.V.D.A. NIET VERBAZEN...
...EN DAAR EEN GEWELDIGE SPRINT VAN ...JA, DAT MOET SOETERS ZIJN! IK HERKEN ZIJN STIJL....
..TOCH EEN MOOIE REKLAME VOOR DE PROF-SPORT, WANT WIE DURFT NU NOG BEWEREN, DAT DEZE JONGENS HUN GELD MAKKELIJK VERDIENEN?
...EINDELIJK IS HET VELD SCHOONGEVEEGD EN DAAR... ONGELOFELIJK!... DAAR STAAT DE SCHEIDSRECHTER! DE MAN LEEFT NOG! DAT GETUIGT TOCH VAN CONDITIE! VERDER ZIE IK ALLEEN NOG DE TWEE KEEPERS IN HUN DOEL! WAT ZAL ER NU GEBEUREN, KIJKERS? DAAR BEGUIDT DE SCHEIDSRECHTER.. ...
..DOORSPELEN!..

© Dick Matena / Oberon bv

KAMERAAD COMMISSARIS! IK HEB DEZE MAN AANGEHOUDEN, OMDAT HIJ VOLGENS MIJ EEN STAATSGEVAARLIJK INDIVIDU IS! HIJ BEWEERT DAT HIJ HET RODE BOEKJE VAN ONZE GELIEFDE EN VEREERDE LEIDER MAO-TSE-TOENG NIET KENT!
KNAP WERK, KAMERAAD AGENT! DAT IS VERRAAD JEGENS ONZE GELIEFDE LEIDER EN DE REPUBLIEK! WAAROM KENJIJ HET RODE BOEKJE NIET?!?
OMDAT NEDERIGE LI-AU TOT Z'IJN GROTE VERDRIET KLEURENBLIND IS, HEER COMMISSARIS!

© Dick Matena / Oberon bv

HEUS, MENEER, DE ENIGE MANIER OM DIE HOEST KWIT TE RAKEN, IS ONMIDDELLIJK TE STOPPEN MET ROKEN!
UGH!
BEDENK WEL... NU KAN HET NOG! EN... MOCHT IK U NIET...
KUCH
UGGE
KUCH
UGH
.... KUNNEN OVERTUIGEN, BEKIJKT U DAN DIT EVEN! HET BESCHRIJFT DE GEVOLGEN VAN OVERMATIG ROKEN!
UGGE
KUCH?
KUCH!
PLOF!
HAAST U NIET EN BEKIJK VOORAL OOK DE REALISTISCHE PLAATJES
UGH!
UGGE
UGH!
UGHUGGEUGGEKUCHGEKUGGEKU
UGH!
KLAP!
DOKTER! DIT IS VRESELIJK! VAN NUAFAAN STOP IK ERMEE!
MOOI ZO!
NEEMT U DIT BOEKJE MEE VOOR DE ZWAKKE MOMENTEN!
NIET NODIG! MIJN BESLUIT STAAT VAST!
...ALLEEN DAARDOOR VOEL IK ME AL EEN STUK BETER!!
VOORTAAN ADEM IK ALLEEN NOG MAAR FRISSE BUITENLUCHT IN!..HUMMMMMM...
TEKST, TEK + PATIENT: DICK MATENA

© Dick Matena / Oberon bv

3. Een onverwachte vondst (PEP 7022)

-extra bericht-professor stone, de beroemde onderzoeker vam het binnenste van onze planeet, heeft het middelpunt der aarde bereikt-de gehele wereld leeft met hem mee en feliciteert hem van harte met dit succes-
SUCCES!?! HA!!
DE ONTDEKKING, DIE IK HIER GEDAAN HEB, ZOU HONDERD JAAR GELEDEN GEWELDIG GEWEEST ZIJN! NU ZAL GEEN STERVELING ME GELOVEN!
DICK MATENA 70

© Dick Matena / Oberon bv

7. Televisiegenot (PEP 7024)

Wij danken hierbij hartelijk Dick Matena die ons toestemming gaf voor deze herdruk. Tevens dank aan Meerten Welleman en Piet Zeeman die op hectische wijze hebben gezorgd voor de originele films.

© Dick Matena / Oberon bv

Boucq: een eigen geluid in de stripwereld

door Hans Pols

STRIP-3-DAAGSE 1986

Dick Matena

A. den Dooier OMNIBUS

Eindelijk weer een album van Dick Matena in het Oberonfonds. En niet zomaar een album. De A. den Dooier omnibus geeft alweer een nieuwe zijde van Matena weer. Een groot aantal nog niet eerder verzamelde getekende streekromans, de brieven van de stokoude maar nog vinnige schrijver A. den Dooier (een vermomming van Dick Matena), kortom een bijzondere uitgave.
Dit album maakt duidelijk dat Dick Matena de stripschapsprijs '86 beslist niet voor niets krijgt.

ƒ 14,95 *Bfr. 295*

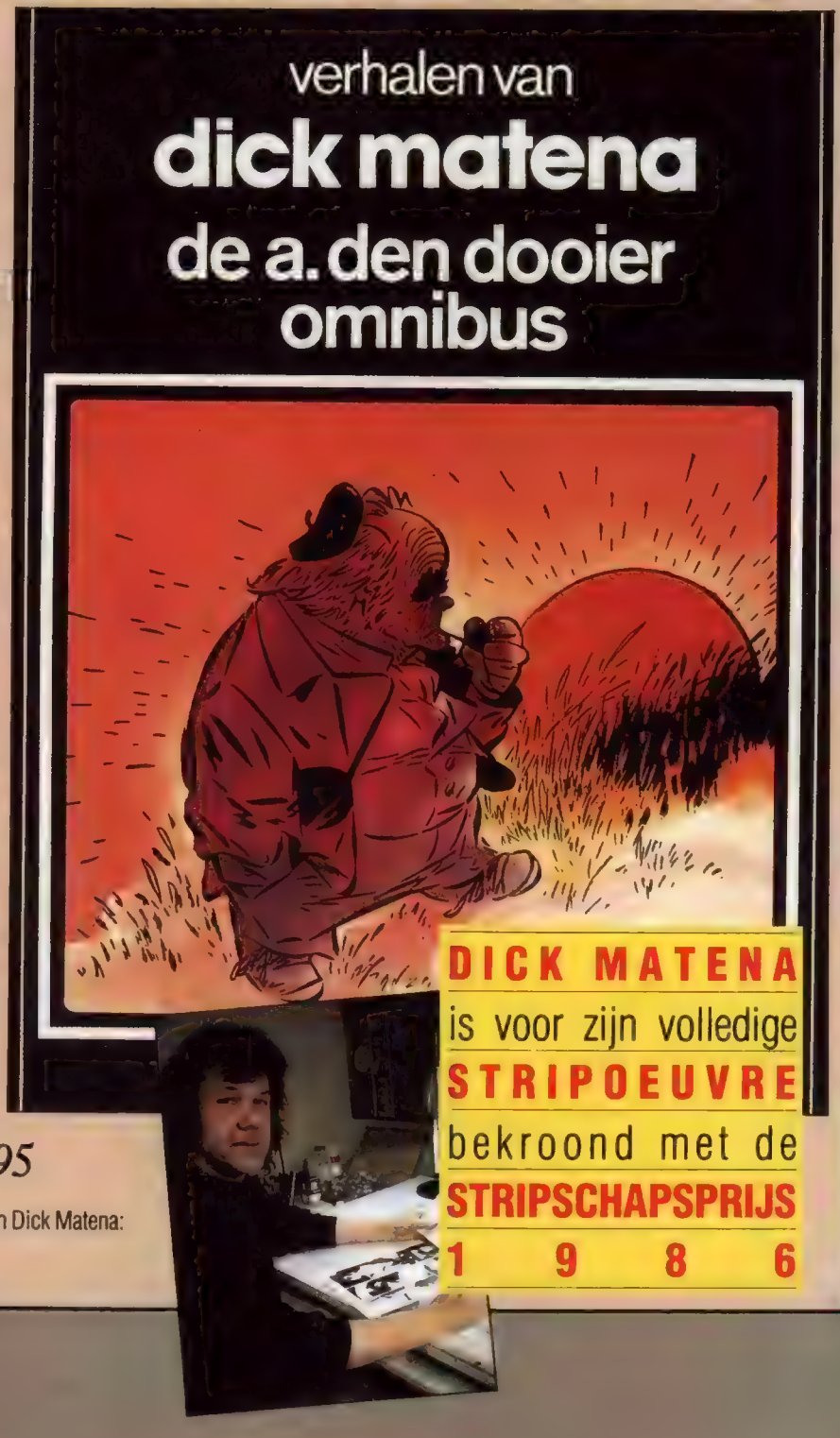

Eveneens verschenen bij Oberon van Dick Matena:
VIRL 1 *Verbanning naar Cion*
VIRL 2 *Speurtocht naar Terra*

Strip-3-daagse

THEMA:

DE STRIP MAAT SCHAP PIJ

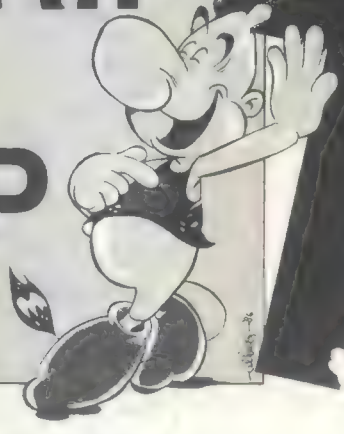

96

STRIPBOEKEN
VIDEO
STRIPTHEATER
FORUM
STRIPFILM
TENTOONSTELLINGEN
ANIMATIE
STRIPRUILBEURS
PRESENTATIES
STRIPVEILINGEN
TEKENAARS
EXPOSITIES

19-20-21 SEPTEMBER
HET TURFSCHIP BREDA

OPENINGSTIJDEN
VRIJDAG 19 SEPTEMBER 12.00 - 21.00 UUR
ZATERDAG 20 SEPTEMBER 9.00 - 17.00 UUR
ZONDAG 21 SEPTEMBER 10.00 - 18.00 UUR

TOEGANG
FL. 7,50 VOLWASSENEN
FL. 5,00 PERSONEN KLEINER DAN 1.50 M

ORGANISATIE
HET STRIPSCHAP

©1996 TWERP VOTE VORM-TEKST BREDA

SNOEK
STRIPWINKEL

Oostenburgergracht 69
Amsterdam – Telefoon 020-224680

Gespecialiseerd in:

Stripweekbladen:
o.a. Donald Duck
Amerikaanse comics
Nederlandse comics
Antiquariaat
Science fiction
en diverse inbindmappen
slechts *f* 7,95

Donald Duck, Kuifje, Eppo enz.

DE JACOBIJN
STRIPWINKEL

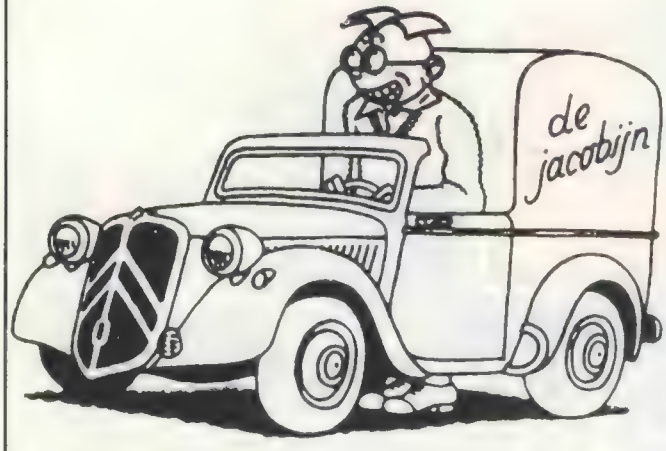

Reeds 13 jaar offset prints van JOOST SWARTE
Zeefdrukken van: Moebius, van Schuiten en Renard Y. Chaland
en vele andere striptekenaars
Stripverhalen, kaarten
Portofolio's van b.v. Jacques Martin, D. Torres en Moebius.

Jacobijnestraat 10, Haarlem 023-320782

STRIPSPECIAALZAAK
Piet Snot
Vismarkt 3, Utrecht, telefoon 030-318472

Programma Strip-3-daagse

Het geheel speelt zich af in Het Turfschip en de buitengeplaatste bijgebouwen. Eén buitenhal bevat een deel van de stripboekenbeurs, de andere hal bevat, en dat is nieuw, de complete ruilbeurs. In de foyer bevindt zich de volledige tentoonstelling rond de Stripmaatschappij. Het programma kent items met vaste aanvangstijden, maar is vooral continu, een aaneenrijgen van strips, animatie, films, tekenaars, theater, presentaties, nieuwe stripboeken, tentoonstelling en show. De overkoepeling wordt gevormd door de samenleving, in een woord, De Stripmaatschappij.

vrijdag 12.00-21.00 uur
zaterdag 09.00-17.00 uur
zondag 10.00-18.00 uur

Continu

Beurs
Internationale Stripboekenbeurs, meer dan 100 stands van binnen- en buitenlandse uitgeverijen, Stripspeciaalzaken, galeries, etc., zijn aanwezig.

Ruil
Stripruilbeurs met vele honderden – wel reserveren van te voren – 'stekkies'.

Tekenaars
Meer dan 200 nationale en internationale stripmakers zijn aanwezig.

Europa
Voorpremière voor Europa van een internationale stripfilm van avondvullende lengte.

Stom
Ouderwets genieten van stomme tekenfilm onder pianobegeleiding.

Cartoon 1
Laat uw eigen cartoon tekenen! Bij de stand van de Tulp/Kever. Een tastbare herinnering.

Stripmaatschappij
In deze groot opgezette tentoonstelling worden vele facetten van het doordringen van de strip in onze samenleving uitgestald.

Prijzen
De uitreiking van de Stripschapprijs 1986 en de Stripschappenningen.

Veilingen
Twee stripveilingen en een kinderveiling van bijzonder resp. aangepast materiaal.

Film
Continu interessant filmprogramma.

Cartoon 2
Internationale cartoons, tentoonstelling van de Tulp.

Video
Te laat? Niets gemist!; rechtstreeks of in de herhaling op de schermen.

Stripsketch
Striptekenaars voeren 'Stanley Livingstone in donker Afrika' ten tonele.

Stripsody
Ruth Rainero zingt de strip; De beeldtaal in klanknabootsingen vastgelegd; oorbetoverend.

Theater
Limited Company, balloon gestuurd theater van de bovenste stripregel.

Verrassing
Elke vijftigste bezoeker krijgt een stripwaardige verrassing.

Striptas
Voor leden van Het Stripschap, tot de tassen op zijn.

Imitatie
Ieder kent de TV-uitvoering. Naast de kids krijgt Han Peekel hier ook volwassenen zo gek.

Eerste keer
Primeurs van stripalbums en stripverwante zaken te over.

Quiz
Uitzonderlijk knappe stripkenners in een flitsende stripquiz, presentatie Han Peekel.

Vuurwerk
Interviews, presentaties, muziek, speciale attracties, ook voor de allerkleinsten (Miep-Miep) omlijsten het geheel.

Rust
De Strip-3-daagse staat bekend om zijn versnaperende rusthoekjes.
Iedereen wil zelfs tijdens het evenement in de stripboeken lezen, niet dan?

De Vaste Tijden

VRIJDAG
12.00 Deuren open
14.00 Stripfilm, Europese voor-première
16.00 Kinderstripveiling
16.00 Conventie
16.45 Imitatiewedstrijd
18.00 Strip-3-daagse op de Radio
18.00 Stomme film en piano
19.00 Stripfilm op herhaling
21.00 Sluiting eerste dag

ZATERDAG
09.00 35-mm Filmfestival
11.00 Stanley Livingstone in donker Afrika (1)
11.00 Piano en stomme film
12.00 Stripquiz
13.00 Uitreiking Stripschapprijs 1986
13.45 Piano achtervolgt film
14.00 Off Limits, theater
14.30 Eerste Stripveiling
15.00 Imitatiewedstrijd
15.30 Film zit piano na
16.00 Stanley Livingstone in donker Afrika (2)
17.00 Sluiting tweede dag

ZONDAG
10.00 35-mm filmfestival
12.00 Stanley Linvingstone in donker Afrika (1 en 2)
12.00 Piano vindt film
13.00 Uitreiking Stripschappenningen 1986
13.35 Stripfilm op herhaling
14.30 Tweede Stripveiling
15.00 Imitatiewedstrijd
15.30 Film ontwijkt piano
16.00 Off Limits, theater
16.00 Don Lawrence Fanclub Bijeenkomst
17.00 Laatste 35-mm filmfestival
18.00 einde. Doek

BOMMELKATALOGUS

OFFICIELE CUMULATIEVE BIBLIOGRAFIE VAN HET WERK VAN MARTEN TOONDER

Zevende, geheel herziene en uitgebreide editie

In het najaar verschijnt eindelijk de lang verwachte nieuwe editie van de Bommelkatalogus, geheel herzien en uitgebreid.

Een volledig overzicht van neerlands literaire strip Heer Bommel Van de Aagjes tot de Zwelbast, van Rommeldam tot aan de Schemerbergen, van irritante illegale boekjes tot zeldzame fietsbellen. Alles over onze nationale Heer van Stand kan men terugvinden in de

BOMMELKATALOGUS

die o.a. bevat:

- Bibliografie van alle publikaties rond Heer Bommel en Tom Poes
- Bommelcuriografie van films, TV, kalenders, briefkaarten, enz.
- Ontwikkeling van de tientallen hoofdrolspelers in de Bommelstrips
- Bommel- en Toonder-literatuuroverzicht
- Titelregister op de Bommelverhalen

en bibliografieën van de publikaties van de andere Toonderstrips:

- Koning Hollewijn en Wiebeline Wip
- Panda en Joris Goedbloed
- Kapple en de Maat
- Thijs IJs en Sim
- Overig werk van Marten Toonder

en natuurlijk de

- Handelsprijzen van de 'antieke' Toonderstrips

het geheel gelardeerd met

- Honderden prachtige illustraties en foto's

Ca. 200 bladzijden / 20 x 15 cm / ingenaaid f 39,50

verkrijgbaar door overschrijving van het verschuldigde bedrag op postrekening 4309900 van Uitgeverij Panda, 's-Gravenhage

ROTTERDAMS GROOTSTE STRIPWINKEL & LECTUURHAL

TIJDSCHRIFTENHAL NOORD

verhuist (tijdelijk) naar

tel. 010 4664368

ZAAGMOLENKADE 22

SCIENCE FICTION
STRIPVERHALEN
BOEKEN

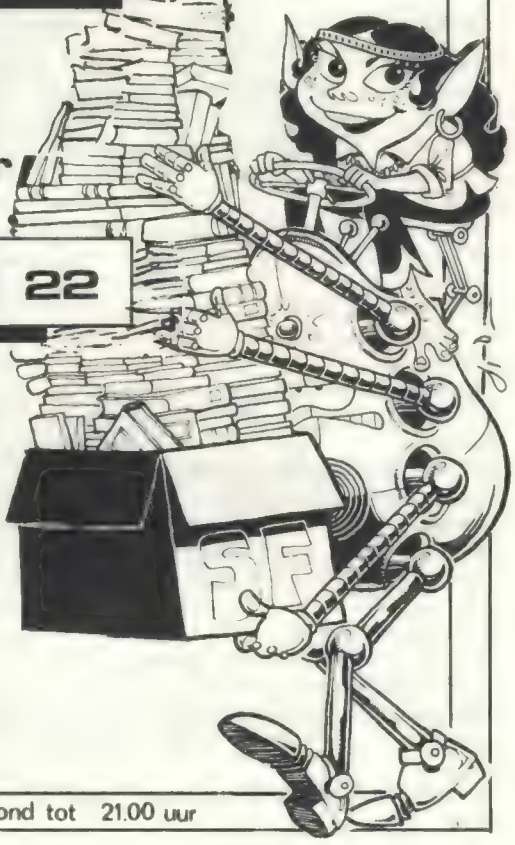

ROTTERDAM

geopend dinsdags tot zaterdags 09.00 t/m 18.00 uur vrijdagavond tot 21.00 uur

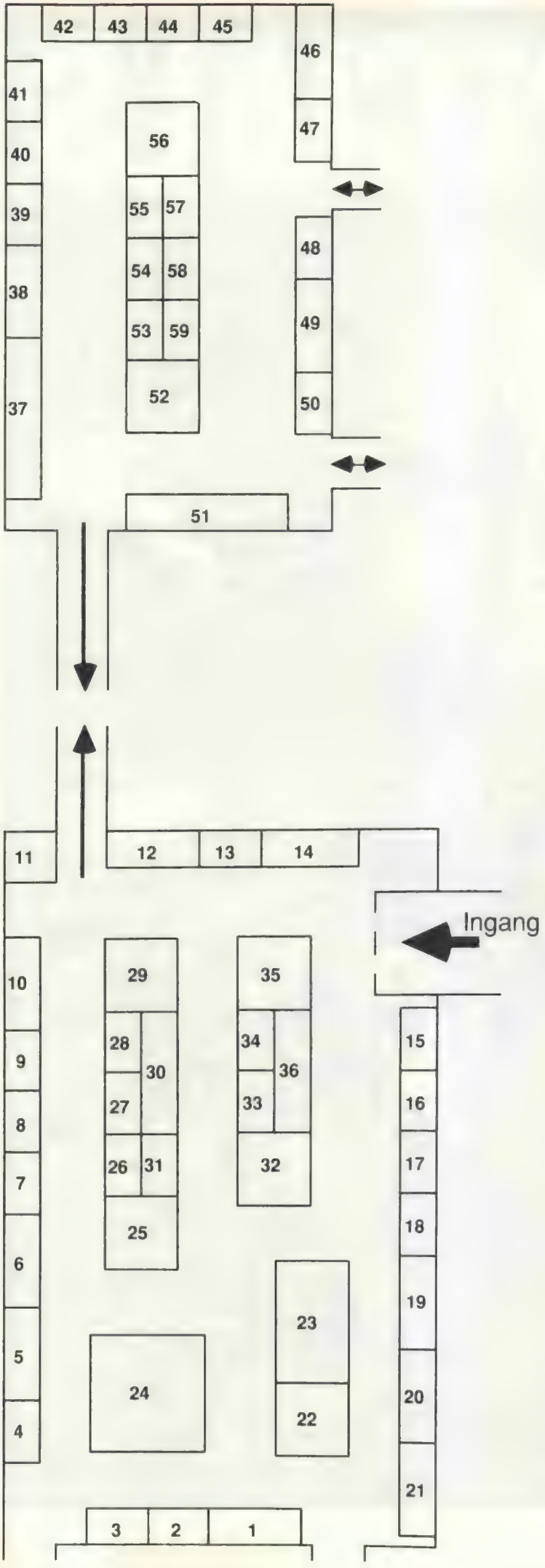

Standhouders boekenbeurs

1 Het Stripschap – Ledenservice
2 Stripwinkel Wonderland
3 De Haagse Stripshop
4 De Stripspeurder
5 Stripwinkel Bul Super
6 Stripwinkel Eppo
7 Stripantikwariaat Lambiek
8 Stichting Gezellig & Leuk
9 Uitgeverij Clumzy
10 Stripwinkel Dubbelman
11 Stripwinkel Leo
12 Stripwinkel Franka
13 De Stripverzamelaar
14 Stripwinkel Sjors
15 Uitgeverij Loempia
16 Stripwinkel Pep
17 Uitgeverij Semic-Juniorpress
18 De Stripper
19 Uitgeverij Drukwerk
20 Uitgeverij Paul Rijperman
21 Stripantiquariaat Panda
21 Uitgeverij Panda
22 Het Stripschap – Infostand
23 Uitgeverij Oberon
24 Uitgeverij Dupuis
24 Uitgeverij Glénant Benelux
24 Uitgeverij Dargaud
24 Uitgeverij De Vrijbuiter
24 Distributieorganisatie Betapress
25 Uitgeverij Vonk
26 Stripwinkel Blunder
27 Uitgeverij Cantecleer
28 Stripwinkel De Noorman
29 Uitgeverij Joop Wiggers
30 De Striptoko
31 Stripwinkel Snoek
32 Stripwinkel Ombrosius
32 Het Gele Teken
32 Uitgeverij Amice
33 Stripwinkel Kapitein Rob
34 Stripwinkel Dumpie
35 Standaard Uitgeverij
36 Stripwinkel Piet Snot
37 Uitgeverij Lombard
37 Uitgeverij Armonia
37 Uitgeverij Den Gulden Engel
38 Stationary & Book Productions
39 Uitgeverij Arboris
40 Stripmaandblad Titanic
41 Uitgeverij Magic Strip
42 Stichting Strippromo
43 De Negende Kunst
43 De Stripgilde
44 Uitgeverij Ultima
45 Uitgeverij Ansaldi
47 Uitgeverij Archers
48 Uitgeverij De Meulder
49 Uitgeverij Het Raadsel
50 Stripwinkel Richard
51 Uitgeverij Casterman
52 De Stripgigant
54 De Don Lawrence Fanclub
55 Holland Animation
56 De Wordt Vervolgd Club
57 Uitgeverij Bédéscope
58 Daphne
59 Cartoonistenvereniging De Tulp
59 Cartoonistenvereniging Kever

STRIP SCHRIFT SPECIALS

Kuifje
De bekende 'Kuifoloog' Har Brok analyseerde 23 Kuifje albums. *f* 10,—

Lucky Luke
Kees de Bree en Hans van den Boom analyseren de wereld van Morris, schepper van Lucky Luke. Met veel onbekend illustratie materiaal. *f* 19,50

Suske en Wiske
Een schat aan informatie over deze meest succesvolle Vlaamse strip aller tijden. Veel onbekend illustratiemateriaal en acht kleurentekeningen. *f* 19,50

De F van Flater
Een groot interview met, en artikelen over de meest nagetekende stripmaker: André Franquin, schepper van Guust Flater en de Marsipulami. *f* 25,—

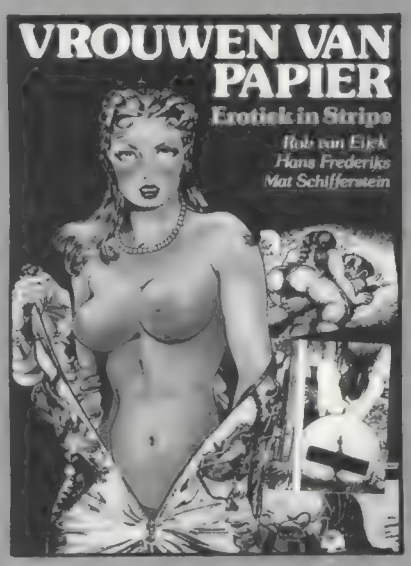

Vrouwen van Papier
Erotiek in Strips. Artikelen o.a. over de meesters van de erotische strips, Manara, Crepax en Pichard. Censuur in strips en pin-ups. *f* 25,—

Sjors en Sjimmie
Een uitgebreid dossier over twee striphelden, die nog steeds een ongekende populariteit hebben. *f* 25,—

Deze specials zijn te bestellen door overmaking van het desbetreffende bedrag plus *f* 4,25 aan portokosten op postgiro 209948 tnv Stripschrift Zeist.

VONK UITGEVERS BV
Postbus 420
3700 AK ZEIST

E PERICOLOSO SPORGERSI

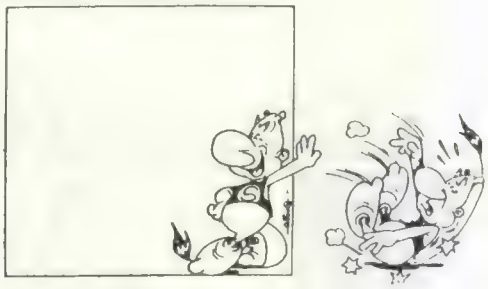

ANIMATIEFILM

VOOR .....

VOOR ALLES !

Animatiefilmstudio
Marc Schopman

Pioenstraat 20
2600 Berchem
Antwerpen

03_2390018

Casting Agency Benelux for Animation
design • audio-visuals • artwork • trace and paint services

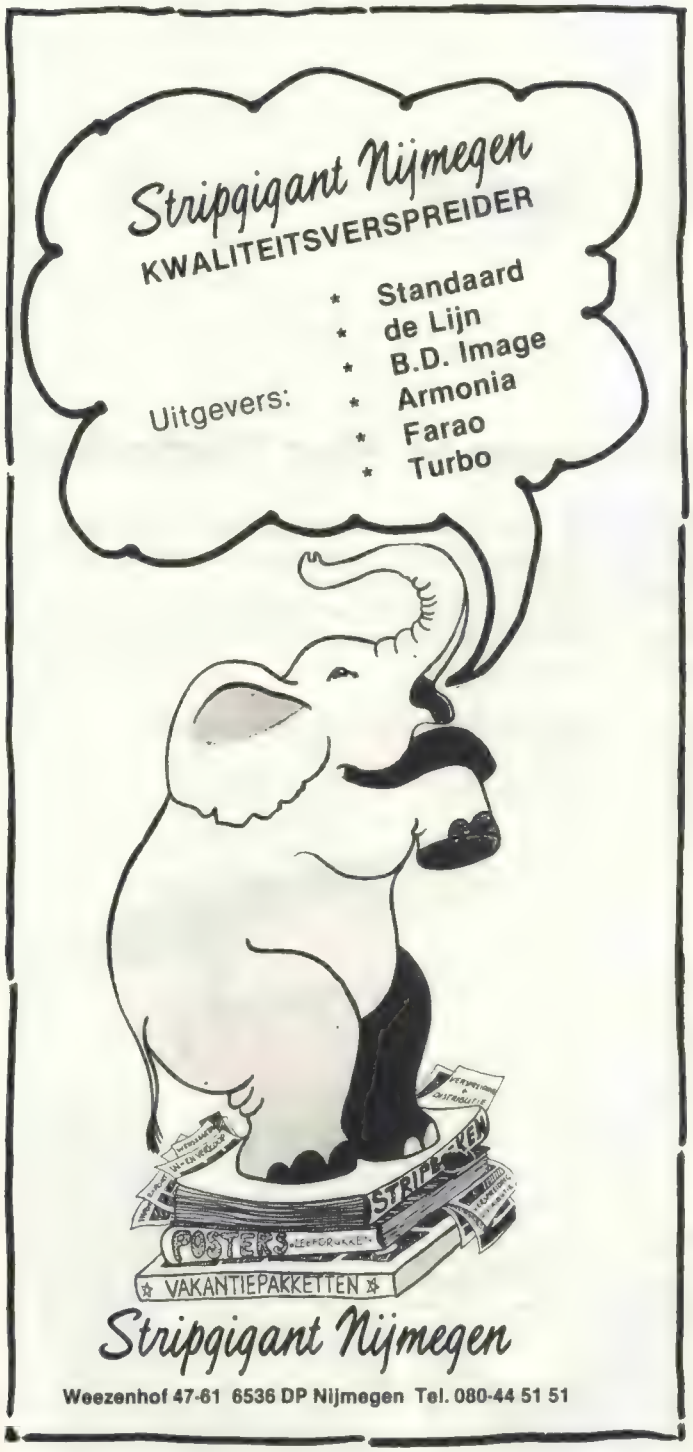

Animatiefilm op de Strip driedaagse

Tijdens de 'Strip driedaagse' komt er steeds meer beweging in de strip, daar de laatste jaren de animatiefilm van zich laat horen op deze manifestatie.
Een begin is gemaakt door een jaarlijkse stand van Holland Animation, de vereniging ter bevordering van de Nederlandse Animatiefilm, zodat er meer en meer bekendheid rond deze industrie of kunstvorm zal ontstaan.
Wij, de Animatiefilmstudio Marc Schopman, hopen ook hieraan positief te kunnen bijdragen.
Animatiefilmstudio Marc Schopman, Pioenstraat 20, 2600 Berchem-Antwerpen, tel. 03-2390018.

Nijmegen, toekomstig stripcentrum?

De titel van dit stuk zal wel enigszins te hoog gestelde verwachtingen in zich bergen, maar een feit is dat er de laatste tijd veel gebeurt in Nijmegen op het terrein van de strips.
Nijmegen, de thuishaven van ZoZoLaLa, herbergt namelijk een bedrijf dat zich steeds meer roert en laat zien op de stripmarkt.
Vraag een willekeurige stripwinkelier in Nederland en België (Vlaanderen) maar eens of hij/zij de Stripgigant kent.
Vrijwel direkt zal het verhaal op tafel komen te liggen van een onbeduidende stripgroothandel, die zich in korte tijd ontwikkelt tot een veelzijdig specialist op het terrein van de strips.
De Stripgigant herbergt nu een aantal afdelingen die zich bezig houden met de verspreiding, de herverspreiding, de promotie, de merchandising, het uitgeven en het scouten van strips.
Maar waarom is het dan zo opvallend wat er in Nijmegen gebeurt?
Het belangrijkste facet van de Nijmeegse werkwijze is het centraal stellen van de stripspeciaalzaak.
Men heeft onderkent dat die stripspeciaalzaken toonaangevende kernpunten zijn van de totale stripmarkt.
Daarom worden deze zaken regelmatig direkt benaderd en zo mogelijk genieten deze zaken een voorkeursbehandeling.
Deze werkwijze is blijkbaar toch opgevallen en in goede aarde gevallen, getuige de belangstelling van uitgeverij Standaard, hetgeen snel een exclusief kontrakt opleverde voor de stripspeciaalzeken, om daar op eigen wijze de promotie en verpreiding ter hand te nemen.
Het gezegde 'als er een schaap over de dam is...' zal ongetwijfeld ook hier weer opgang doen, gezien de grote belangstelling van andere uitgeverijen, die ook gecharmeerd zijn van deze werkwijze en het frisse elan dat het Nijmeegse bedrijf uitstraalt.
De nabije toekomst zal uitwijzen wat er allemaal mogelijk is, maar reeds nu staat vast dat er een opvallende verschijning bij is in de stripwereld: de Stripgigant.

LAATSTE NIEUWS

STAND NR. 24

H O E R A ! !

ROBBEDOES IS ER OOK.

Ook dit jaar zullen enkele toptekenaars welke werkzaam zijn bij het succesrijke stripweekblad ROBBEDOES aan de STRIP - 3 - DAAGSE te BREDA deelnemen !!

"ROBBEDOES"

is een ruim 30 jaar geleden begonnen serie welke de meeste strip-reeksen qua populariteit ver achter zich laat. een onverbiddelijke bestseller !

TOME & JANRY.

"ROEL EN ZIJN BEESTENBOEL"

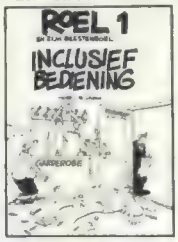

is een mooie aanwinst voor het blad robbedoes want veelgevraagde auteur gerrit de jager, ook bekend van andere series zoals "uit de verhalentrommel van oom bokkie" en "fam.doorzon", wordt ondanks zijn jeugdige leeftijd tot de "groten" van het beeldverhaal gerekend !

Gerrit De Jager

"BERTHET"

weet steeds aan zijn albums een mengeling van nostalgie,romantiek, harde aktie en vernuftig puzzelwerk mee te geven. onthou zijn naam, want we zullen nog veel van hem horen !

BERTHET

"NATASJA"

is in de ruim 15 jaar dat de serie bestaat geëvolueerd van een humoristisch poppetje tot een kranige jonge dame van vlees en bloed. natasja, een suksesstory !

Walthéry

UITGEVERIJ DUPUIS N.V. - INDUSTRIESTRAAT 13 - 6135 KE SITTARD

Hoe komt men in Het Turfschip

Treinreizigers: Tegenover het station rechtdoor, over de brug links, de Sophiastraat door, rechtsaf de Kloosterlaan in en u bent er. Nog geen 10 minuten lopen.
Automobilisten: Uit alle richtingen: afslag Breda (van richting Utrecht: NIET afslag Breda-Noord!), dan de Claudius Prinsenlaan in, richting Centrum.

Parkeerruimte voor Het Turfschip is vrijwel ongelimiteerd.

casterman

De Stripleverancier voor de hele familie

BOURGEON:
DE GEZELLEN VAN DE SCHEMERING

DE BETOVERING VAN HET NEVELWOUD

DE VALE OGEN VAN DE MOERASSTAD

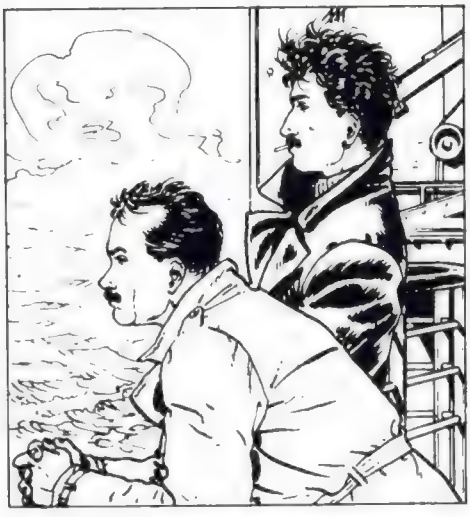

PAUL TENG:
LIBERTAIR INTERMEZZO

HUGO PRATT:
GOUDEN HUIS VAN SAMARKAND

WORDT VERVOLGD ROMAN:
DE ELZASSER
SERVAIS, DEWAMME

TRISTAN:
DE LELIE EN HET MONSTER

CEPPI:
TEN OOSTEN VAN KARAKULAK
GEVANGENEN VAN DE CHAOS

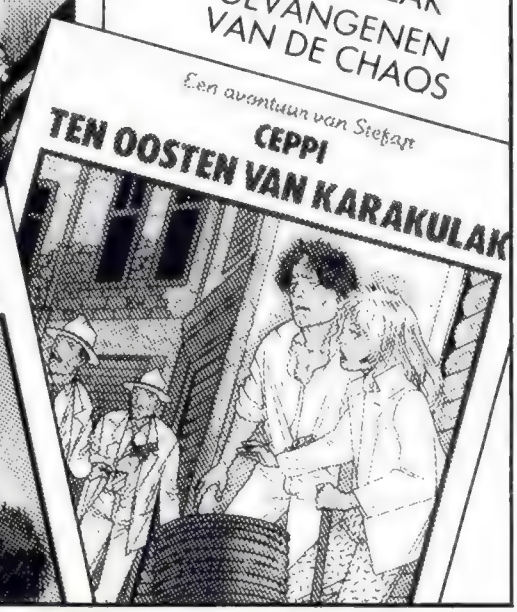

DARGAUD

UIT "LADY IN BLUE"
VAN ENKI BILAL
COLLECTIE PRESTIGE

- Asterix
- Axel Moonshine
- Blake en Mortimer
- Collectie Charlie
- Collectie Pilote
- Collectie Première
- Collectie Prestige
- Jonathan Cartland
- Lucky Luke
- Luitenant Blueberry
- Mac Coy
- Olivier Blunder
- Ramiro
- Ravian
- Robin Hoed
- Roodbaard
- Tangy en Laverdure
- XIII

DOE TIJDENS DE STRIP-3-DAAGSE MEE MET DE
DARGAUD-STRIPPRIJSVRAAG

Francois Boucq heeft succes. Zijn *Femme du magicien* werd in Angoulême bekroond en de jury voor de Nederlandse Stripschapprijzen heeft besloten dat *In de binnenlanden van het alledaagse* met de Stripschappenning voor het beste buitenlandse album bekroond wordt.

Boucq werd in 1955 in Lille geboren. Hij volgde geen opleiding en vanaf ongeveer 1974 duikt zijn naam op in verschillende bladen, waar onder Pilote, Mormoil en Fluide Glacial.[1] Zijn werk voor deze bladen bestond vooral uit korte verhalen. Een uitzondering was *Les leçons de prof Bourremou* , een reeks korte verhalen die samen één geheel vormen. Hierin geeft een oude man een jongen levenlessen. Deze bijzonder geestige strip, die in het nederlands vertaald werd, is door Pierre Christin geschreven. Boucqs tekenstijl leek in zijn eerste verhalen op die van Alexis, terwijl in

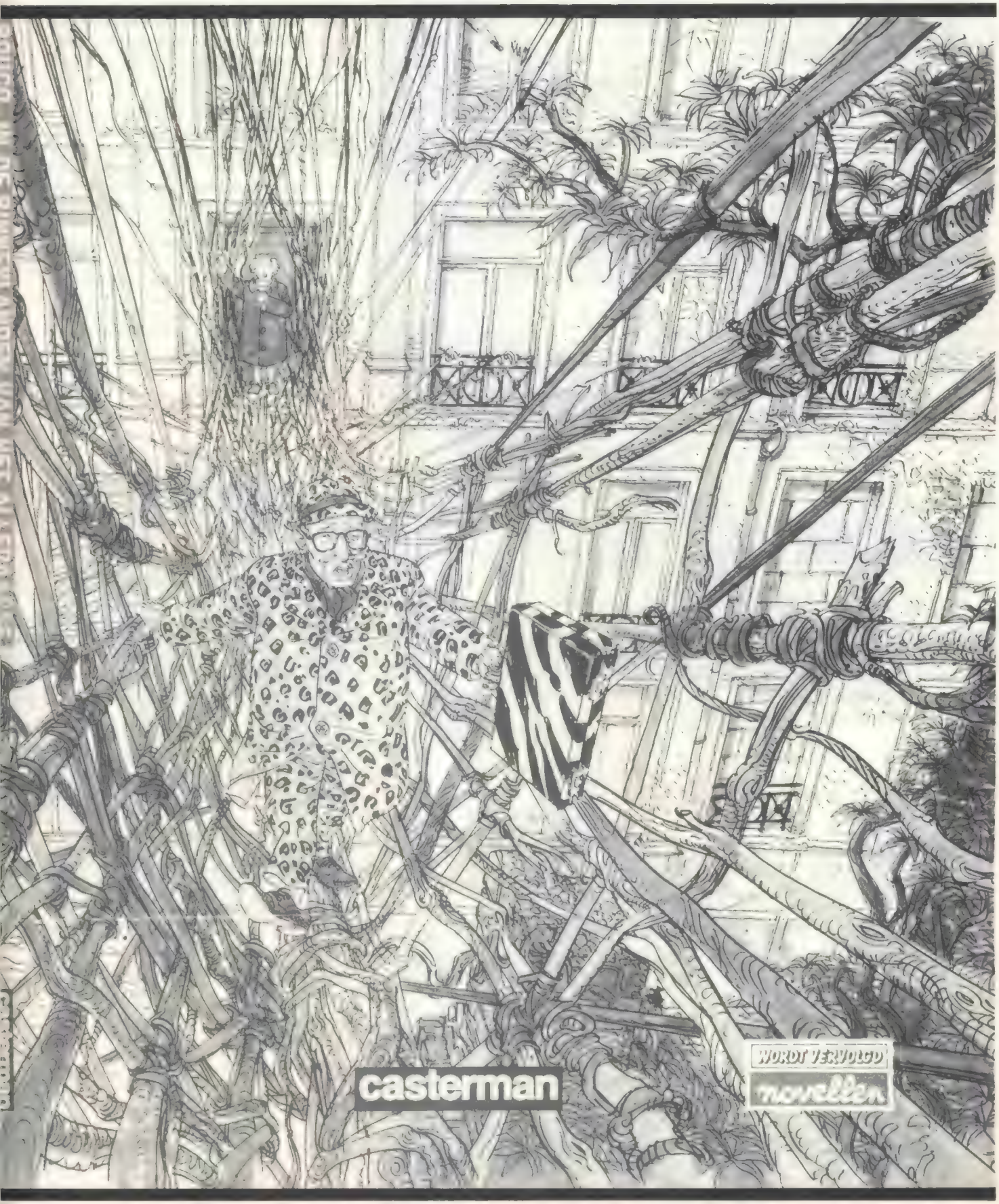

bijvoorbeeld *Les Leçons de prof. Bourremou* ook de invloed van Daniël Goossens te ontdekken valt – Daniël Goossens werkt als tekenaar eveneens voor Fluide Glacial. Een eigen stijl komt pas goed tot ontwikkeling als Boucq de kans krijgt om voor (A suivre) in kleur te gaan werken. Voor dit blad begon hij met korte verhalen, waarin mensen het slachtoffer zijn van de jungle die de grote stad is. Wellicht onbewust loopt dit thema door veel van zijn verhalen heen. Later werd een groot deel van deze korte strips gebundeld in *Les pionniers de l'aventure humain (In de binnenlanden van het alledaagse)*. Niet alleen de kleur doet zijn werk goed, Boucqs tekeningen worden steeds verfijnder opgebouwd en gedetailleerder. Er gaat een vervreemdende werking van zijn strips uit: de grens tussen werkelijkheid en fantasie is in zijn korte verhalen uiterst vaag en de stijl van tekenen is realistisch en tevens karikaturaal. Boucq geeft blijk van een enorm gevoel voor detail. Op bladzijde 59/60 vinden we de mooiste kus in de stripgeschiedenis tot nu toe. Uit *Les pionniers de l'aventure humain* blijkt eveneens Boucqs geweldige beheersing van het inkleuren met behulp van aquarel-technieken. De kleuren weet hij perfekt te kiezen en de lichtinvallen zijn uiterst knap.

Boucqs observaties zijn genadeloos. Eerder vermeldde ik de kus. Prachtig is ook hoe hij in *De buik van Bretagne* twee intellectuele op zoek naar een trendy eethuisje te kijk zet. Of de geile blikken die een sjieke dame in *Spierenballet* werpt op bodybuilders. Omdat zijn manier van tekenen een geslaagde kombinatie van realisme en karikatuur is – iets waar maar zeer weinig tekenaars zich aan wagen – legt hij keihard de mensen, die zich achter allerlei maskers door het leven bewegen, bloot.

Dat Boucq niet alleen als humorist schittert, blijkt uit *La femme du magicien* (*De vrouw van de tovenaar*), geschreven door Jerome Charyn.

Charyn, geboren 1927 in de Bronx, groeide op met amerikaanse comics. Hij doceert momenteel aan drie universiteiten literatuur en wordt beschouwd als een belangrijke eigentijdse schrijver. Hij publiceerde een aantal romans die nog niet in het nederlands vertaald zijn. Hij raakte geïnteresseerd in europese strips toen hij een nummer van (A suivre) onder ogen kreeg. *La femme du magicien* was zijn eerste stripscenario.

Het verhaal is niet zo eenvoudig na te vertellen. Rita is de dochter van een illusionist en al van jongs af aan gaat ze met haar vader mee op toernee. Geleidelijk aan neemt ze de rol van haar moeder op het toneel over. Zo verandert ze in een grote wolf. Edmond, de tovenaar trouwt met Rita. Rita's moeder bezwijkt uiteindelijk aan de geestelijke druk die Edmond dan al jaren op haar heeft uitgeoefend. Rita beschouwt Edmond als de moordenaar van haar moeder en verlaat hem.

Ze vind werk als serveerster in een New Yorkse hamburgertent en leeft teruggetrokken op een kamer, alleen met haar herinneringen. Haar omgeving wordt bevolkt door semi-criminele bruten die geregeld pogingen doen om haar aan te randen.

In het park vinden beestachtige moorden plaats. Mannen worden toegetakeld alsof ze bewerkt zijn door de klauwen van een beest. Kan Rita zich werkelijk in een wolf veranderen? Is dat wat de lezer ziet hetgeen werkelijk gebeurd in het park?

Tenslotte keert Rita terug naar Europa. In haar oude huis leeft een groep bejaarde

mannen en Edmond is voor hen een slaafse kok. Als Rita terugkeert, geeft hij nog eenmaal een demonstratie van zijn kunnen.
De sfeer waarin dit verhaal begint, doet denken aan *Alice in Wonderland*. In het huis waar Rita woont, kan van alles gebeuren: er huppelen konijnen rond, het huis is vol met dieren en mensen. Dit bestaat allemaal in de verbeelding van Rita of wordt tevoorschijn getoverd door Edmond.
Al snel wordt de sfeer van het verhaal anders, grimmiger. Edmond blijkt een sadist te zijn, die Rita, evenals haar moeder, gebruikt. New York lijkt één grote hel bevolkd door schurken die het op Rita gemunt hebben. In elke man herkent Rita haar ex-man. Uiterst knap speelt Boucq met zijn lezers. Net als in zijn korte verhalen vervagen de grenzen tussen realiteit en fantasie. Echter, in dit lange verhaal ontbreekt de humor, de spot. Dat maakt het een adembenemend avontuur om te lezen.
In de loop der jaren heeft Boucq een eigen tekenstijl en thematiek ontwikkeld. Daarbij verkent hij de mogelijkheden die het medium strip bied, zonder onleesbaar te worden. En dat is een prestatie die terecht beloond wordt.

Noten

1. Verder maakt hij enkele jaren politieke cartoons.

uit: De vrouw van de tovenaar

Leonardo; uit: In de binnenlanden van het alledaagse

François Boucq

Beknopte bibliografie van François Boucq

1. Cornets d'humour
   Uitgever: Dargaud
   scenario: Delan
   Herdrukt als 'La vie, la mort et tout le bazar'
   uitgever: Dargaud 1986 (dit maal in kleur)

2. Pas de deo gratias pour Rock Mastard
   uitgever: Futuropolis
   scenario: Delan
   uitgever herdruk: Bédéscope 1986

3. Les Leçons de prof, Bourremou
   uitgever: Audie 1981
   scenario: Christin
   vertaling: De lessen van professor Boeremans
   uitgever: Yendor 1983

4. Les pionniers de l'aventure humain
   uitgever: Casterman 1985
   vertaling: In de binnenlanden van het alledaagse
   uitgever: Casterman 1985

5. La femme du magicien
   uitgever: Casterman 1985
   scenario: Jerom Charyn
   vertaling: De vrouw van de tovenaar
   uitgever: Casterman 1986

Hans van den Boom en Peter de Raaf over *Titanic*:

Het is een erfenis

Baldi Dekker jr/André Wijntjes

Op 11 april togen André Wijntjes en Baldi Dekker jr., nog onwetend van de 'penningplannen' van de jury van de Stripschapprijs, naar Rotterdam om twee redacteuren van *Titanic* te interviewen: Peter de Raaf en Hans van den Boom, die naast redacteur ook nog uitgever van het blad is. Een leuk toeval: beiden zijn oud-medewerker van *Stripschrift*.

Het initiatief voor *Titanic* is indertijd genomen door onder anderen Martin Lodewijk, Peter de Smet en de oud-hoofdredacteur van *Eppo*: Frits van der Heide. Verenigd in de B.V. Uitgeverij Comic Design wilden ze hun eigen stripblad op de markt gaan brengen. De naam die ze voor dat stripblad hadden bedacht klonk niet erg optimistisch: *Titanic*. De voorbereidingen namen veel tijd in beslag en al voor het blad van stapel liep haakte Martin Lodewijk af. Na jaren van plannen maken was halverwege 1984 het grote moment aangebroken: de 'maiden trip' van de *Titanic*. De initiatiefnemers hadden hoog gespannen verwachtingen. Achteraf gezien misschien wel té hoog: ze gokten op een oplage van 20.000 exemplaren. Gelijk haar illustrere voorgangster raakte ook deze *Titanic* alras in de problemen. Geen ijsbergen, maar verkoopproblemen teisterden het trotse, met (goede) strips volgeladen schip. In oktober 1984 dreigde het te stranden, maar gelukkig was 'berger' Hans van den Boom met z'n sleepboot *Dendros* in de buurt om assistentie te verlenen en het schip van de naderende ondergang te redden. Wat bezielde die man om aan de *Titanic* vast te maken?

Hans: 'Ik had het idee dat het blad een toekomst had, maar dat het probleem bij Comic Design vooral in de kosten zat. Daardoor moesten ze erg veel exemplaren verkopen om quitte te spelen. Dat lukte niet. Ik had berekend dat het project met een aantal besparingen bij de toenmalige verkoopcijfers toch haalbaar zou kunnen zijn.'

Nieuwe uitgever

Het vierde nummer van *Titanic* was tevens het laatste dat bij uitgeverij Comic Design verscheen. In oktober 1984 lag het in de winkel. Al in december van het zelfde jaar kwam het eerste 'Dendros-Titanic'-nummer uit. De overname moet dus wel erg vlot gelopen zijn...

Hans: 'Naar ik begreep had Comic Design al bij het uitbrengen van het derde nummer besloten er mee te stoppen. Ze zijn snel met allerlei uitgevers – onder andere met Oberon – gaan praten, maar daar kwam niets uit. Via Martin Lodewijk zijn ze in tweede instantie bij mij gekomen. Dat was eigenlijk al te laat, want op dat moment lag het vierde nummer al een maand in de winkel en zou nummer vijf al bijna gedrukt moeten zijn. Zodra we rond waren met de onderhandelingen hebben we zo snel we konden nummer vijf samengesteld met materiaal dat voor het merendeel door Comic Design was voorbereid. Nummer vijf is nog net voor de Kerst verschenen, maar het heeft daarna nog wel zes, zeven weken geduurd voor het daarop volgende nummer uitkwam. Normaal gesproken had het natuurlijk een maand na nummer vijf in de winkel moeten liggen, maar door de overname was dat absoluut onmogelijk.

Eén van de bezuinigingsmaatregelen was het verkleinen van het aantal Nederlandse strips. Hier een strip laten maken is al snel drie tot vijf keer zo duur als het opkopen van een buitenlandse strips. We zijn echter niet bewust gestopt met welke Nederlandse strip dan ook. Hanco Kolk's strip was door de vorige redactie al gestopt. Die is – bij mijn weten – ook nooit afgemaakt. Er was toen wij *Titanic* overnamen nog maar één pagina van het vervolg op de redactie, dus zou de strip in ieder geval een maand onderbroken zijn geweest. Van *De Generaal* was het de bedoeling dat hij in *Titanic* zou blijven, maar Peter is na een paar maanden bedenktijd toch maar overgestapt naar *Eppo*. Het was voor hem natuurlijk ook heel vreemd om *Titanic* kwijt te zijn en er dan toch voor te blijven werken. Dat begrijp ik best. Peter van Straaten wilde zelf niet meer. Hij had kritiek op zijn pagina's gehad dat hij zei: 'Die formule blijkt niet aan te slaan, dus wil ik er niet mee doorgaan'. Hij zou nog eens kijken of hij iets anders zou kunnen doen, maar daar is tot dusverre niets uitgekomen. De strip van Peter de Wit is min of meer vanzelf verwaterd. We hebben gewoon nooit contact met hem gehad.

Peter: 'Wanneer je een compleet nieuwe redactie krijgt dan is het natuurlijk ook zo dat de interesses anders liggen. Je kiest voor andere strips. Soms uit vrije wil, maar soms ook noodgedwongen, zoals bij het verhaal *Op zoek naar Sir Malcolm*. Daar zijn we mee gestopt omdat door de vertraging bij *Titanic* het album al lang en breed in de winkel lag, terwijl wij nog maar bij pagina 30 waren. We hebben toen in *Titanic* gezet dat de mensen die het album niet gekocht hadden en toch graag het slot wilden lezen, bij ons een fotokopie van het slot konden krijgen. Daar hebben maar een stuk of vijf mensen op gereageerd.'

Hans: 'Zeker in de begintijd verkocht je – denk ik – de meeste nummers aan mensen die veel in stripwinkels komen. Die mensen zou je voor het hoofd stoten door een paar maanden lang een verhaal te publiceren dat ze al kenden.'

Nederlands werk

Ten gevolge van de bezuinigingsmaatregelen verdween het nederlandse werk uit *Titanic*. Maar dan komt er opeens nieuw werk van andere nederlandse tekenaars als

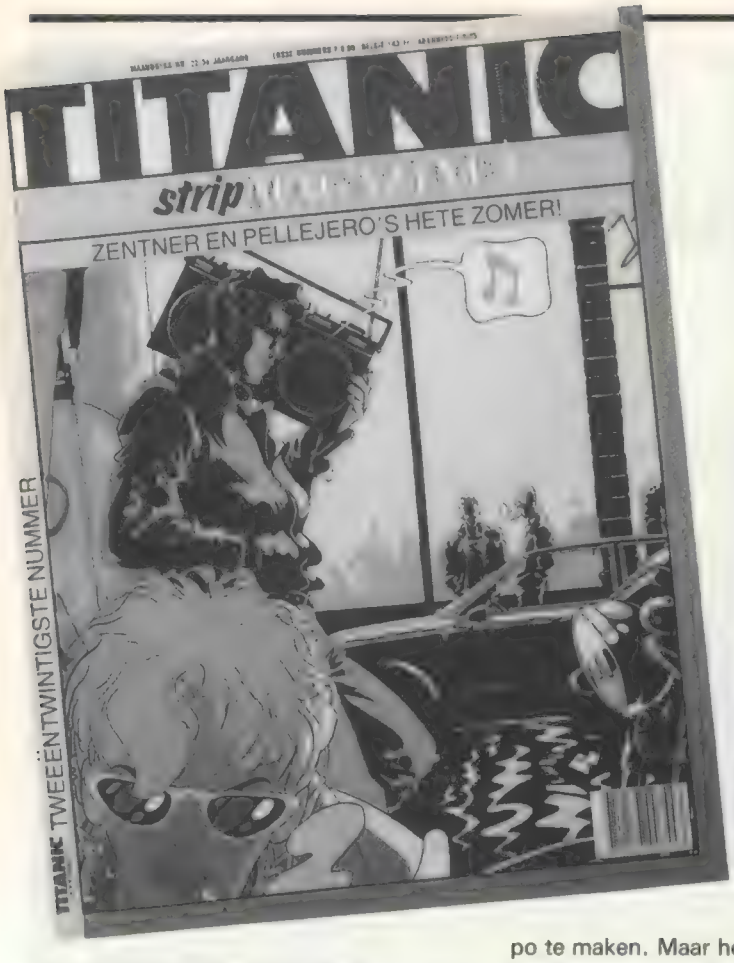

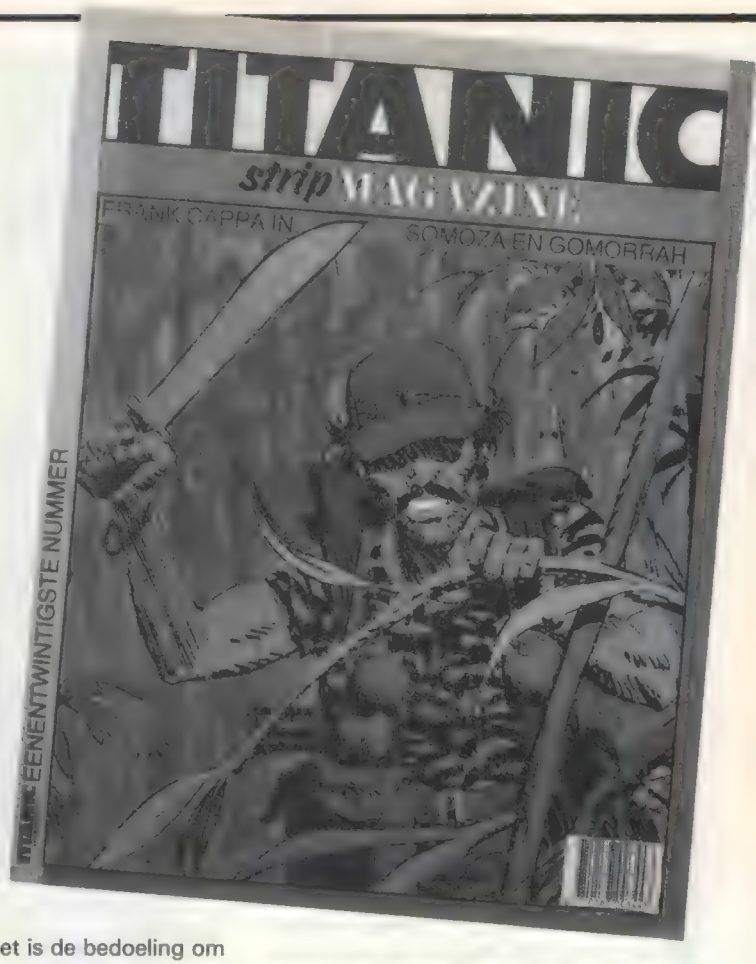

Jan Vervoort en Bart van Erkel.
Hans: 'Jan Vervoort's strip *Melior* was een project dat al liep. Het was door de vorige redactie opgestart. Dat blijkt ook wel uit nummer 5, want daarin staat een verhaal van vier pagina's, dat al kant en klaar lag. Met Bart van Erkel is het als volgt gegaan: Martin Lodewijk was ongeveer een half jaar voor de 'lancering' van *Titanic* eruit gestapt. Hij had dus ook niet meegewerkt aan de eerste nummers. Eén van de ideeën die hij had, was een strip samen met Bart van Erkel en toen *Titanic* toch nog doorging is dat *Matt Marteau* geworden.
Onze bedoeling is om van iedere strip een groot aantal pagina's per keer te plaatsen. Alleen kan Jan Vervoort – naast zijn andere werk – niet zo veel pagina's produceren. We doen ons best om iedere maand vier pagina's van hem te plaatsen. Ik had er graag meer gehad, want op deze manier duurt het verhaal erg lang. Het is ons gebleken dat de meeste mensen graag langere afleveringen per keer hebben.'
Peter: 'Dat lijkt mij ook beter, want als je een vervolgverhaal met vier pagina's per keer plaatst, doe je er een jaar over eer dat verhaal ten einde is. Voor een vervolgverhaal is dat eigenlijk te lang. Normaal gesproken zouden we gewacht hebben met plaatsen tot we een voorraadje hadden, maar dit was een erfenis van de vorige uitgever. Die was al half en half van start gegaan. Door de wisseling van uitgever had Jan Vervoort in onzekerheid gezeten en had hij verzuimd door te gaan met produceren.'
Hans: 'Aan dat direct, zonder voorsprong plaatsen zit ook een voordeel. Op die manier zet je de tekenaar onder druk om tempo te maken. Maar het is de bedoeling om van het volgende verhaal eerst een voorraad op te bouwen en dan grotere blokken per keer te plaatsen.
Momenteel schommelt de oplage van *Titanic* rond de 11 tot 12.000 exemplaren. De markt voor stripbladen voor volwassenen blijkt toch nog erg klein te zijn. Daarbij is ons grootste probleem dat veel mensen die het blad best zouden willen lezen het gewoon nog niet kennen.'
Peter: 'We merken duidelijk dat er iedere maand weer een groep lezers is die het blad voor de eerste keer gekocht heeft, want dan krijgen we bestellingen binnen voor alle oude nummers.'
Hans: *Titanic* ligt ook lang niet in alle winkels. Met deze oplage kan dat niet en heeft het ook geen zin. Betapress, de distributeur van de losse nummers, heeft die winkels geselecteerd waar het blad de meeste kans maakt om verkocht te worden. Het is zinloos om iedere maand exemplaren naar winkels te sturen, die ze na een maand weer allemaal terugsturen.'

Dick Matena

In de eerste plannen voor *Titanic*, vijf jaar geleden, was het de bedoeling ook werk van Dick Matena te publiceren. Nu staat er ook een verhaal van hem in het blad. Was dit het verhaal waarover in het oorspronkelijk plan van Martin Lodewijk werd gesproken?
Peter: 'Nee, dat eerste verhaal is teruggetrokken. Ten tijde van het oorspronkelijke plan voor *Titanic*, van Martin Lodewijk, was er nog geen sprake van Frits van der Heide en anderen. Martin zou het blad zelf gaan doen. Er zou werk in komen van Don Lawrence, Evert Geradts, Daan Jippes, Jaap Vegter en Dick Matena. Maar dat oorspronkelijke idee is nooit doorgegaan en een tijdje later is samen met Peter de Smet, Elly de Wit en Frits van der Heide een nieuwe opzet gemaakt. De strip die Dick toen van plan was te maken heeft niets te maken met wat hij nu tekent. In die tijd was er – als ik mij goed herinner – sprake van de serie *Lazerus Stone* en die heeft hij later verkocht aan Comic International.'
Hans: 'Eindredacteur van *Titanic* zijn wil niet zeggen dat je daar een dagtaak aan hebt. Dat zou financieel ook niet kunnen. De redactie is een los verband. Eens in de zoveel tijd is er een redactievergadering waarin we een hele dikke stapel materiaal doornemen dat eventueel geschikt zou kunnen zijn voor het blad. Dat levert dan een veel dunnere stapel strips op, waaruit later het blad wordt samengesteld. Martin Lodewijk komt zelden of nooit op die redactievergaderingen, maar hij geeft wel adviezen. Hij heeft het zo druk dat het contact meestal telefonisch is.'

Verlanglijstje

Iedere redacteur van een stripblad heeft wel een eigen verlanglijstje, met strips die hij graag in z'n blad zou willen zien. Welke strips zou dit duo graag in *Titanic* willen zien?
Hans: 'Meer dan we kunnen plaatsen. Maar er zijn ook strips die erg goed zijn, maar die niet geschikt zijn om in een tijdschrift te plaatsen. De strip *La Survivante* van Gillon bijvoorbeeld, vind ik erg mooi. Als je het boek leest, dan zie je dat het erg goed in elkaar zit. Maar als je het in losse

IK HEB EEN GEMENE HERSENKOORTS.
JA, DAT HEERST ENORM. EEN ERG BESMETTELIJK VIRUS.
ATCHAAAA!
BESMETTELIJK? HA-HA! WEER ZO'N BAKERPRAATJE!
HOEZO?
VEEL VERLIEZEN?
EEN KLEIN MILJOENTJE MAAR - DE MANNEN ZIJN WAT SUF, VERDER GAAT'T WEL!
HUMBRNGNN!
ZIET U, WE KUNNEN PROBEREN VIA HET LINKER NEUSGAT BINNEN TE DRINGEN.
LATEN WE DIE GLOBULES MORES LEREN!
HET BREIN! HET IS GELUKT!
MICROBES VERMENIGVULDIGEN ZICH NIET, ZE ONTSTAAN SPONTAAN ALS HET MILIEU GUNSTIG VOOR ZE IS, NET ALS INSEKTEN EN RATTEN!
AATCHA
PAS OP, EEN VIJANDELIJKE PATROUILLE!

afleveringen verdeelt, merk je dat er per keer maar heel weinig gebeurt. Die strip plaatsen we toch maar niet, maar we willen er wel graag een album van gaan uitgeven.

Zo zijn er meer strips die je om de één of andere reden niet kunt plaatsen, maar die wel erg mooi zijn. Wat er in ieder geval in komt is Yves Chaland, met *Freddy Lombard*. Dat zal wel najaar worden, zodra we weer wat ruimte hebben. Ruimte is nog steeds het grootste probleem. Er lopen een aantal series die regelmatig terug komen. Hermann bijvoorbeeld met *De torens van Schemerwoude*. Liberatore met *Ranx*. Segrelles met *De huurling*. Als het meezit komt die laatste eind dit jaar weer in *Titanic*, maar dan moet Segrelles wel doorwerken.

In Spanje is een pagina of 16 van het nieuwe verhaal gepubliceerd, maar na een maand of vier hebben ze de strip moeten onderbreken bij gebrek aan materiaal.

Het is met nieuwe verhalen zaak alles goed te plannen, want er kan pas iets nieuws in als een verhaal afloopt. Wat de nederlandse productie betreft: Bart van Erkel is net begonnen aan een nieuw vervolgverhaal en er staan ook nog een stel korte verhalen van Frank Bierkenz en Jean Pica op het programma, die net als de twee al geplaatste verhalen over het thema PTT gaan.'

Peter: 'Vergeet niet dat je bij het kiezen van verhalen steeds de verkoopbaarheid van je blad in de gaten moet houden. Zelf ben ik bijvoorbeeld nogal gecharmeerd van Mattotti, een Italiaan. Als je dat zou plaatsen, dan weet je tevoren dat het maar weinig mensen zal aanspreken. Je kunt het blad niet geheel vullen met strips naar je ei-

NATUURLIJK WAS 'T DIE HEKS HAAR EIGEN SCHULD! MAAR WAT DOET DAT ERTOE? ALS ER IN DIT WEESHUIS IETS MISGAAT, IS DAT ALTIJD ONZE SCHULD!
MAAR WE KUNNEN TOCH VERTELLEN HOE SLECHT ZE ONS BEHANDELDE

uit: De bende van de spin

gen smaak, want dan maak je blad voor 23 man.'

De uitgeverijen Dendros en Arboris

Hans van den Boom is directeur van een tweetal uitgeverijen. In *Stripschrift* heeft een keer gestaan dat zijn uitgeverij *Arboris* voor het betere werk en *Dendros* voor het gooi- en smijtwerk is. Is dat echt zo?
Hans: 'Zo is het begonnen, ja dus, ja. Ik was van mening dat het niet verstandig zou zijn om het slapstick-gooi-en-smijtwerk van *Tom Tiger & Co* uit te geven onder dezelfde naam als de boeken van bijvoorbeeld Schuiten. Nu is dat niet meer zo. Er bleek een te kleine markt te zijn voor het soort strips dat *Dendros* uitgaf. In 1982 is vooral de markt voor de wat minder bekende jeugdstrip enorm teruggelopen, terwijl het aanbod toentertijd juist erg groot was. Daardoor is de nadruk veel meer op de *Arboris* -boeken komen te liggen. *Dendros* is nu de uitgever van Titanic.
Er kan in vijf jaar erg veel veranderen. De stripmarkt heeft een enorme omwenteling gemaakt. Vijf jaar geleden waren er veel meer stripuitgevers dan vandaag de dag. Ga maar na. Uitgevers als *Yendor, Centripress, Mondria, Loeb, Panda, Drukwerk*; ze gaven stuk voor stuk tientallen strips per jaar uit. Een deel van de uitgevers is er helemaal mee gestopt, terwijl de andere nu veel minder strips uitgeven dan indertijd. Dat heeft tot gevolg dat je aankoopmogelijkheden voor boekrechten zijn verbeterd, want er zijn minder kapers op de kust.
Dankzij *Titanic* hebben we nog een extra streepje voor, omdat wij ze zowel een tijdschriftpublicatie als een albumuitgave kunnen aanbieden. Dat was ook één van de redenen om de gok met *Titanic* te wagen. Kijken of het haalbaar is. Is dat het geval, dan sta je sterker en kun je een goed blad en een sterk albumprogramma opbouwen.
In *Stripschrift* stond enige tijd geleden een interview met Erwin Cavens van uitgeverij Dupuis. Ze beschouwen hun blad, *Robbedoes*, als een catalogus van hun boekuitgaven. Hoewel een grote uitgeverij zich het makkelijker kan permitteren omdat ze een grotere albumverkoop hebben, gaat het principe ook bij ons op. Als het blad kiet speelt zijn wij al tevreden, ook al werken we dan voor niets. We gokken er dan op met de albums wel iets te verdienen.'

Glénat

Het beleid van uitgeverij Arboris is er dus op gericht om zowel de voorpublicatierech-

ten, als de albumrechten van strips te verwerven. Er zijn echter uitzonderingen. De strip *Arno* bijvoorbeeld, verschijnt weliswaar in *Titanic*, maar het album verschijnt bij Glénat.

Hans: 'Dat komt omdat *Arno* een strip van uitgeverij Glénat is, waar *Titanic* de voorpublicatierechten van gekocht had, maar nog niet de albumrechten. Glénat begon rond die tijd zelf boeken uit te geven. Ze vroegen of ze onze vertaling en lettering mochten gebruiken, want ze wilden wel graag zelf het album uitgeven.

Als *Titanic* nog gewoon bij Comic Design had gezeten, dan zou *De torens van Schemerwoude* toch bij Arboris in album verschenen zijn. Wij hadden de albumrechten namelijk al gekocht voordat Titanic de voorpublicatierechten had. Hetzelfde geldt ook voor *Ida*. Wij hadden al plannen voor een boek, nog voor de *Titanic*-redactie het uitkoos voor het blad. Daarentegen had Comic Design wel een optie genomen op de albumrechten van de strip *Ranx*. Die is bij de overname van het blad naar ons overgegaan.'

Peter: 'Dat Glénat de strip *Arno* zelf in albumvorm wilde gaan uitbrengen, had wel tot gevolg dat het plaatsen van de strip voor ons minder interessant werd. Je kunt de films en dergelijke in dat geval alleen voor het blad gebruiken en dan wordt het relatief duurder om die strip te publiceren. Omdat Glénat desondanks niet bereid was dat met bijvoorbeeld een lagere royalty te compenseren, hebben we het tweede verhaal van *Arno* niet kunnen voorpubliceren.'

Hans: 'Dit wil natuurlijk ook niet zeggen dat alles wat in *Titanic* staat ook in album zal verschijnen, maar de nadruk ligt toch wel op dingen waar je meer mogelijkheden mee hebt en waarmee je het verschijnen van een eventueel album enigszins kunt beïnvloeden. Zo hadden we graag de nieuwe *Ravian* en het nieuwe album van Bilal willen voorpubliceren. Daarvoor hebben we echter minimaal een maand of zes, zeven nodig en we kregen het niet gedaan dat de uitgever het geplande album zolang uitstelde. Aangezien we beslist geen strip willen plaatsen die ook al in albumvorm te koop is, ging het niet door.'

Striptekenwedstrijd

Hans: 'Naarmate je als blad bekender wordt, krijg je steeds meer materiaal toegestuurd, dat vaak niet bruikbaar is. De oorzaak daarvan kan van alles zijn. Het is of een bepaald soort humor die niet in het blad past, bepaalde dingen ontbreken, of er mankeert iets aan het verhaal of de tekening... Je moet eigenlijk steeds 'nee' zeggen. Dat is toch wel jammer, omdat we graag jonge tekenaars een kans zouden willen geven, binnen de – kleine – ruimte die we hebben. Daarom hebben we geprobeerd een bepaalde context te bedenken waarbinnen je wat meer kanten op kunt. We denken dat met deze striptekenwedstrijd gevonden te hebben. We hebben regels opgesteld waar de inzendingen in ieder geval aan moeten voldoen, maar verder hoeft het niet helemaal binnen de redactionele lijn van het blad te liggen. Als je de strip publiceert als 'winnaar van de wedstrijd' kun je je veel meer speling veroorloven dan wanneer je het plaatst als een willekeurige strip.'

Peter: 'Er zijn geldprijzen mee te verdienen. Er zijn zeker ook mensen die normaal niet inzenden, maar die nu een kansje willen wagen.'

Hans: 'Het is natuurlijk makkelijk om te zeggen: "Blijf maar proberen, maar bij ons kun je niet terecht." Maar zoveel andere mogelijkheden zijn er niet. Veel amateurbladen zijn er niet meer. Vroeger had je *Talent*, *Omelet*, *Coyote*, noem maar op.'

Onheilspellend

Hans: '*Titanic* is eigenlijk wel een onheilspellende naam. Er worden ook nog steeds grappen over gemaakt. In Canada is trouwens ook een stripblad geweest dat zo heette. Dat heeft het hoofd niet lang boven water weten te houden. Een klein jaar, geloof ik. We hopen dat onze *Titanic* nog lang zal blijven 'varen', maar wie zal het zeggen... Op dit moment moet er nog geld bij. Er is zowel in de abonnementen als in de losse verkoop een lichte groei te zien. We hopen dat die groei er in blijft zitten, dan komen we er op den duur wel. Ieder verkocht los nummer en ieder abonnement is op dit moment van het grootste belang!'

What's in a name...

De namen *Arboris* en *Dendros* zijn niet met een speld uit de telefoongids van Amsterdam geprikt (een geëigende techniek die vaak door striptekenaars die een naam voor hun stripfiguur zoeken wordt toegepast), maar komen uit woordenboeken. Het woord *'arboris'* is Latijn voor boom, terwijl *'dendros'* het zelfde betekent in het Grieks...

De eeuwig terugkerende cowboy Henk Albers

door Hans Duncker en Arco van Os

Henk Albers staat al jaren bekend als de Nederlandse tekenaar van *Lucky Luke*. Hij kreeg deze 'onderscheiding' voor het eerst in 1973, toen hij – op aandrang van Morris – door Kees de Bree gevraagd werd als *Lucky Luke*-kenner en -tekenaar voor een stripkwis van de AVRO.
Hoewel Henk eigenlijk een allround tekenaar is met een groot stripverleden, blijft *Lucky Luke* hem boeien en neemt deze cowboy een bijzondere plaats in zijn leven in. Aan Hans Duncker en Arco van Os vertelt hij zijn verhaal en schetst hij zijn toekomstbeeld:

Eigenlijk ben ik altijd al gecharmeerd geweest van het 'Wilde Westen', nog voordat ik Morris en zijn werk kende. Maar vooral van de 'Mounties' – de Canadese bereden politie. Dit kwam door de bevrijding in 1945; wij zijn bevrijd door de Canadezen. Ik reed wel eens mee op een tank, ging ook wel eens in een kamp slapen. Ik was een brutaal jongetje, mijn engels stelde niet veel voor, maar ik vroeg hen toch alles over de 'Mounties'. Hoe ze eruit zagen, wat ze deden .... En ik ging 'Mounties' tekenen, dat was heel leuk, daar begrepen ze niets van. Ze hadden verwacht dat ik als Hollands jongetje boerenpummels ging tekenen, maar ik zat een volledige 'Mounty' in uniform te tekenen. Ik was toen al met *Tom Lucky* bezig. Alle dingen die de Canadezen me vertelden, kwamen in *Tom Lucky* terug. Ik kon me de zaken alleen maar voorstellen, maar die jongens konden het echt vertellen; ze zongen er over rond het kampvuur. De uitgestrektheid waar ze over vertelden, kwam helemaal overeen met de natuur van Noord-Amerika: uitgestrekte wouden, gigantische bergen, meren, riviertjes én natuurlijk de blokhutten. De eerste vestigingen van eenvoudige pioniers in Canada waren exact hetzelfde als die ik kende uit het 'Wilde Westen'. Daar was ook een saloon, een sheriffs office, een zadelmaker, een hoefsmid, een bordeel.... Ik koos gewoon voor de 'Mounties' dat was – en is – voor mij ook het 'Wilde Westen'. Wat ik toen en later niet in boeken rondgeneusd heb om meer over de 'Mounties' te weten te komen, de eerste nederzetting, de eerste stad. Het waren exact de kleine dorpjes die Morris tekent; zoals we ze allemaal kennen. 'Daisy Town' had ook in Canada kunnen liggen.

Tom Lucky

Dit verwerkte ik allemaal in *Tom Lucky*. Hoe stuntelig en primitief ook. Ik wilde dat graag tekenen; ik wilde graag een eigen strip maken. Net als al de jongens die ik kende in die tijd, met name Piet van Elk. Die had een kleine studio en die gaf ook een stripblad uit. Uniek voor na de oorlog. Dat was het eerste nederlandse stripblad: *Stripfilm* heette het. Ik ben daar nog een tijd in vaste dienst geweest. Daar zaten dan een heel stel tekenaars bij elkaar. De één zat voor die te inkten, de ander zat te schetsen voor een ander, die ander schreef een verhaaltje voor weer een ander. Het was zo'n beetje teamwork. Iets wat de Belgen al veel eerder begrepen hadden. Dat was de grote kracht van de Belgen: bij elkaar gaan kijken. Dat wordt in Nederland verdomd weinig gedaan. Erg jammer, want het is nuttig, verschrikkelijk nuttig. Voor mij was het in ieder geval een geweldige leerschool. Jammer genoeg was de studio niet levensvatbaar. Strips betaalden niet. Je kon niet opboksen tegen King Features Syndication. Die hadden al snel na de oorlog een bijkantoor in Amsterdam, Opera Mundi was dat. Daar ben ik met mijn derde *Tom Lucky*-verhaal naar toegegaan. Ik hab dat verhaal dus bij Opera Mundi neergelegd, want ik wist: die lui handelen in strips. Je werd daar om de oren geslagen met *Rip Kirby*, *Mickey Mouse*, *Tarzan* en dergelijke. Dat was leuk om te zien natuurlijk. Je had die tekeningen weliswaar voor

MET BEHULP VAN EEN LUCIFER!
DE VOS!
ROYAL C.M. POLICE
KIJKT TOM; MAAR PLOTSELING
KLIK
INDERDAAD SERGEANT!! OVERIGENS BEN JE EEN DOM MANNETJE, EN LEEF JE NIET LANG MEER!
GAAT HET LICHT AAN EN.....

de oorlog gezien, maar nu waren we weer vijf jaar verder. Dat betekende wel wat: alles lag daar prachtig voorgedrukt, op kunstdrukpapier dat zo naar de kranten kon. En natuurlijk voor een veel lagere prijs dan waarvoor ik het maken kon.
Henkie Albers vroeg 12½ gulden en voor *Prins Vailiant* betaalde je 7½ gulden. Vergelijk dan eens het peil van Harold Foster of het niveau van Alex Raymond met Henk Albers en zijn *Tom Lucky* of een ander stripfiguur uit die tijd. Natuurlijk neemt een handige krantejongen dan de *Prins* en niet Henk. Toen was het snel gebeurd met de Nederlandse stal van Piet van Elk. Het ging niet. En ik ben gestopt met *Tom Lucky*. Verhaal 3 is nog geplaatst in de Ketelbinkiekrant van Wim Meuldijk. (Dit verhaal wordt volgend jaar integraal in dit blad geplaatst. Red.).Verhaal 1 is ooit eens in boekvorm verschenen en het tweede verhaal heb ik verkocht aan een cliché-fabriek in Amsterdam, Pax Holland. Die hadden het idee van: we kopen een strip en gaan die in heel Europa aan alle kranten verkopen. Ze hebben toen ook nog een ander verhaal – dat had niets met *Tom Lucky* te maken – van me gekocht. Het tweede verhaal van *Tom Lucky* hebben ze inderdaad nog door kunnen verkopen aan België! Aan een klein stripblaadje, 'Ons Volkse' geloof ik. Daar stond ik dan in bruin afgedrukt. Verder heb ik nooit wat terug gezien.

Voor 'Disney' moet je akelig symmetrisch zijn

Na een periode bij De Waarheid, waar ik Siem Praamsma opvolgde – hij was ineens gaan emigreren – en waar ik twee verhalen heb gemaakt, kreeg ik ineens de eerste albums van Morris in de gaten. Ik was helemaal bewusteloos van enthousiasme, helemaal knettergek. Dat sprak me zo verschrikkelijk aan. Die manier van tekenen, ik dacht: verdomme, dát had ik nou willen doen! Het was precies wat ik had willen tekenen. Kijk nou eens naar die handjes, die paardjes, de boompjes. Dat kreeg me helemaal in de greep. Maar het bleef wel enige jaren sluimeren. Althans, ik wilde eigenlijk niet weer eens helemaal opnieuw beginnen. Ik was redelijk ontmoedigd na die drie verhalen van *Tom Lucky*. Ik bleef *Lucky Luke* wel volgen. Elk album heb ik aangeschaft. Om te kijken van hoe het nou wel moest. Zo was het eigenlijk. Ik had toen al een enorme adoratie voor Morris als tekenaar.
In die periode deed ik van alles. Veel recla-

Eerste opzet Lucky Luke-dagstrip door Henk Albers

mewerk. Hele sprookjesachtige strips voor een onbekend blad – *Haak in*. Daar heeft niemand meer iets van gehoord. Die liggen geloof ik ergens in het archief van het Stripdocumentatiecentrum in Amsterdam. Ik werkte ook voor de AVRO-bode, waar ik dan de sprookjesachtige en kinderlijke illustraties maakte. Die deden me uiteindelijk bij het blad Donald Duck belanden. Voor Donald Duck tekende ik voornamelijk *Ditjes & datjes van Donald Duck*. Terugkijkend op de jaren acht ik me nu niet goed genoeg voor 'Disney'. Ik ben niet clean genoeg, ik ben niet 'symmetrisch', ik leef niet 'symmetrisch' en voor 'Disney' moet je akelig symetrisch zijn: eigenlijk een bouwkundig tekenaar met gigantisch veel fantasie. Daarom zijn 'Disney'-tekenaars ook zo verschrikkelijk dun gezaaid. Ik heb het meegemaakt, ik heb er dicht bij gezeten en ik wist wel hoe het moest, maar toch weet ik dat in niet okay ben voor 'Disney'.

De eerste *Lucky Luke*-tekening

Door mijn werk bij Donald Duck werd ik opgemerkt door de redaktie van het weekblad Pep. Dat was in 1965. Ze wilden een bepaalde rubriek hebben en dachten dat dat wel iets voor mij was. Het was één of andere afschuwelijke rubriek: een montage van foto's, teksten en tekeningen. *Peppers* heette het. Ik vond er eigenlijk geen bal aan, maar ik had er wel de mogelijkheid om twee pagina's helemaal zelf te lay-outen. Ik mocht ze helemaal zelf samenstellen. Je kreeg zoveel getypte tekst, zoveel fotomateriaal en / of dia's en wat er aan wit in zat, moest ik met tekeningen opvullen. Ik vond het leuk om dat uit te bouwen. Had weer geen echte opdracht: ik was weer vrij, heerlijk! Want Duck was toch al wel min of meer een opdracht. Maar die vrijheid, met diezelfde gekke pagina's, dat deed me deugd. Henk Albers is altijd de man van de grote vrijheid geweest. De prijs ervoor was wel hoog, maar dat heb ik er graag voor over. Dan word ik maar wat grijzer.

En tussen al die fotootjes en berichtjes stond opeens iets over *Lucky Luke*! Daar heb ik toen een leuk plaatje bij gemaakt. *Lucky Luke*, voor het eerst in mijn leven. Naar aanleiding hiervan – het geluk zit in een klein plaatje – kreeg ik van Peter Middeldorp, de toenmalige hoofdredakteur – de opdracht om meer met *Lucky Luke* te gaan doen. Dat is uiteindelijk de reeks *Variaties op...* geworden. Peter Middeldorp, dát was een redakteur, zo geweldig, die ben ik van mijn leven niet meer tegengekomen. Dat was een figuur die werkte met zijn medewerkers, zijn freelancers, zijn tekenaars, zijn scenaristen, op een manier van: niet slijmen, niet lullen, afspraak is afspraak. Hij kreeg ze allemaal mee. Niemand die zei: 'Ik heb zo'n pijn in mijn buik, ik kan niet tekenen'. Dat was er niet bij. Ik zou bijna zeggen 'streng, maar rechtvaardig', dat type man. Een man die exact wist wat hij wilde. Hij heeft Pep verschrikkelijk omhoog gehaald. Dat het allemaal zo triest is afgelopen, is zeker niet de schuld van Peter geweest. Logisch dat die man op een gegeven moment direkteur is geworden; heel begrijpelijk.

Peter Middeldorp kende Morris ook persoonlijk uit zijn tijd in België. Hij had, tijdens alle jaren die hij bij Robbedoes werkte, de opkomst van alle oude sterren meegemaakt: Jijé, Franquin, Morris, noem ze maar op. Daar had hij allemaal mee te maken gehad, dus hij had een aardige achtergrond. Ik had nooit tegen Peter gezegd dat ik Morris zo goed vond, maar hij rook het. Hij zag het aan mijn manier van tekenen en hij zag dat het wel degelijk iets met elkaar te maken had. Er zat toch een merkwaardige verwevenheid in. Peter ging op een gegeven moment zover dat hij zei: 'Maar je hebt dezelfde manier van tekenen; we laten jou toch maar eens wat meer *Lucky Luke* tekenen.' Hij gaf me toen die opdracht om al die bestsellers te tekenen; classics als de verhalen van Jules Verne, *De chinese nachtegaal*, *Dr. Jekill en mr. Hide*, *Macbeth*. Met de figuren van Morris in de hoofdrollen, voornamelijk *Lucky Luke*. Ik had er enorm veel plezier in. Het is gek hoor, hij is helemaal niet van mij. *Lucky Luke* is geen kind van mij!!! Dan zo maf zijn van *Lucky Luke*, dat je op een gegeven moment denkt dat hij inderdaad een beetje van jou is. Hij is niet van mij, hij logeert alleen maar bij mij, maar dan verzorg ik hem wel erg goed.

Mijn ontmoeting met Morris

Morris wist natuurlijk van mijn escapades met *Lucky Luke*, maar ik had hem nog nooit ontmoet. Tot in 1969 Morris op een stripdag, samen met Toonder en een bekende schrijver in een forum zat. Dat was in Amsterdam. Peter Middeldorp greep ons toen bij onze jasjes en stelde ons aan elkaar voor. Ik heb hem toen gezegd dat ik het erg op prijs zou stellen als ik eens een keer bij hem langs kon komen. Een week later zat ik in Brussel bij de heer en mevrouw Morris op de koffie.

Morris vroeg me toen van alles. Hij wilde toch wel eens weten hoe alles in elkaar zat. Ik vertelde hem dus de geschiedenis, over de Canadezen et cetera, maar ook over alle zijstraten uit die tijd, alle namen.... In no time zaten we echt te praten als twee tekenaars! Dat was reuze aardig, want we wisselden al snel onze gedachten en truukjes uit. Zomaar, dat vond ik erg leuk. Tot mijn grote verbazing heeft hij mij meegenomen naar zijn tekenruimte. Dat was een heel eenvoudig, sober vertrek boven in zijn huis. Het stelde niets voor. Je gaat eigenlijk helemaal terug in de tijd, heel erg antiek allemaal. Een plank met een paar poten eronder was zijn tekentafel en daar had hij, om het glad te houden, een zeil met een ouderwets motiefje erin opgelegd. Boven zijn werktafel had hij een strop hangen, zo'n 'hangman knot'. Er komt ook geen daglicht in zijn kamer. Zijn ramen had hij helemaal afgeplakt, dat geeft een prachtig effekt. Diffuus licht, dat is zo mooi! Licht is helemaal fnuikend, het is zo wisselend, dan weer zonlicht, dan weer niet. Dat diffuus licht maakte hij door op het glas een bepaald soort materiaal te plakken, dat een

mooie regelmatige teint geeft. Dat was voor mij een nouveauté. Ik doe het momenteel niet exact na, maar werken doe ik toch het liefst tussen zonsondergang en de eerste schemering. Dat is de mooiste licht dat je hebben kan. Kijk en dat hij helemaal bovenaan in zijn huis zit, in een soort geheimzinnige torenkamer, dat kan ik me ook wel voorstellen. Je moet bij dit werk ook helemaal geen geruchten hebben. Zeker niet op de manier waarop Morris werkt. Hij werkt verschrikkelijk intensief, en verschrikkelijk snel. Verder staat er in zijn tekenkamer een papierkist en een kast voor zijn tekeningen. Zijn tekeningen komen nooit de deur uit. Sinds een onverlaat een kop koffie over een origineel heeft gegooid, levert Morris alleen nog maar kopieën in.

Verder hebben wij die dag gepraat over de 'Far West'. Hier weet Morris ontzettend veel over, en niet alleen uit zijn boekenkast – die zo'n meter of vier alleen over het 'Wilde Westen' beslaat – maar ook parate kennis. Natuurlijk hebben we het ook over zijn samenwerking met Goscinny gehad. Hoewel Morris veel, erg veel inbreng had in de grappen en scenario's van *Lucky Luke* – hij had per slot van rekening de eerste verhalen zelf geschreven – zijn de echte karakters ontwikkeld door Goscinny. De *Daltons* bijvoorbeeld zijn ontzettend sterke karakters, die eigenlijk alleen door enthousiaste mensen bedacht kunnen worden. En enthousiast waren die twee jongens. Je zag hun enthousiasme doorgroeien als het ware. De gigantische pret, want de pret die ze er samen over gehad hebben moet je niet onderschatten hoor. Er werd namelijk veel over de scenario's gesproken. Uiteindelijk schreef Goscinny de dialogen en het scenario, maar het was eigenlijk al bekend bij Morris. En bij deze twee oude jongens, die elkaar van haver tot gort kenden, zo'n verschrikkelijk hecht team, daar kon niets stuk gaan dan alleen het overlijden van één van de twee.... Morris heeft dan ook verschrikkelijk veel leed gehad van het overlijden van Goscinny, ook op vriendschappelijk gebied. Vind vandaag de dag nog maar eens iemand die een groots verteller is, een goed kennis van de 'Far West' heeft en weet hoe de tekenaar te werk gaat. Die combinatie, waar is die nou?

AUS PAARD VAN EEN COWBOY WORDT ER VOORTDUREND VAN JE VERWACHT DAT JE ALTIJD GOED..
.RENT .
...KLIMT..
DAT JE MOEDIG BENT
GEVOEL VOOR HUMOR HEBT...
JE EVENWICHT BEWAART
IK ZOU NU EINDELIJK WEL EENS WAT ANDERS WILLEN !!!
I'M A LONESOME COWBOY AND A LONG WAY FROM HOME

Pepspotter

De wereld van Lucky Luke

Enorm high ging ik na dit bezoek weer naar Amsterdam terug. Ik ging nog meer *Lucky Luke* doen. Met name de zwart/wit 'spotters' in Pep. Nu eens niet teruggrijpen op de zeemeermin van Andersen of het paard van Troje. Nee: de *Daltons* met gestreepte pakken, *Lucky Luke* in zijn cowboy-outfit. Het was erg leuk en ik werd nog beter in het tekenen van deze figuren. Eens in de zoveel tijd maakte in een *pepspotter*, maar de vaste rubriek bleef: *Variaties op....*

Maar daar bleef het niet bij. Eén van de vele ideeën van Goscinny was bij de redaktie van Pep terechtgekomen. Het waren korte verhalen met één tekening. Maar wie moest die ideeën uitwerken? Daar bleek eigenlijk maar één man geschikt voor te zijn en dat was Yvan Delporte. Goscinny had grote waardering voor Delporte, zelfs zo groot dat Delporte zelfstandig meeschreef toen Goscinny het Lucky Luke Magazine op touw zette. Daar heeft Delporte ontzettend veel voor gedaan. Dus schreef Delporte de scenario's voor de korte verhalen. Maar,...wel in het Frans. Het is een eigenwijs type. Alleen als hij mild gestemd was sprak hij Engels. Ik had een keer een vriendin bij me. We hebben met Delporte in Brussel wat gegeten, wat gedronken en consequent Engels gesproken. Toen we afscheid namen zei hij tegen mijn vriendin: 'Wat ben jij een knap meisje!', in vloeiend Hollands. Anderhalf uur Engels gesproken. Ja, dat zijn mensen die zorgen voor het zout in de pap. Enfin, Delporte had de scenario's geschreven en de toenmalige hoofdredakteur – Hetty Hagenbeuk – heeft die laten vertalen en aan mij gevraagd of ik de illustraties wilde maken. Dat heb ik toen gedaan en ze zijn gepubliceerd. Ze zijn bij de meeste mensen onbekend, mede omdat het maar vier afleveringen waren. Maar het werk stond me aan en vooral het werken met kleur op dat formaat en met deze onderwerpen vond ik erg leuk en ik wilde dus doorgaan. Dat mocht en eens in de veertien dagen maakte ik een aflevering die ik ook zelf schreef en zo is *De wereld van Lucky Luke* ontstaan. Daarbij hield ik me zoveel mogelijk aan de feiten. Ik heb er wel eens een grap bij verzonnen, maar de figuren en de jaartallen zijn allemaal echt; vooral hoe ze gestorven zijn. Behalve *Lucky Luke*, dat verhaal heb ik eigenlijk helemaal verzonnen. Morris was daar niet zo blij mee. Het eerste wat hij zei, toen hij het album in zijn handen kreeg, was: 'Henk, dat vind ik nou jammer!' Maar de rest van het boek vond hij prachtig. Maar dat was pas in 1980. Dargaud heeft toen ook alle wereldrechten van mij gekocht. Ze hebben er alleen nog nooit wat mee gedaan. Het plan was dat ze het in alle talen uit zouden brengen, zelfs met een grammofoonplaatje erbij. Maar tot nu toe is er niets gebeurd. Oerzonde vind ik dat.

Goscinny en Dargaud

Mijn werken met *Lucky Luke* werden steeds bekender. Op een dag werd ik opgebeld door de firma Dargaud om dan en dan

te verschijnen in Parijs bij René Goscinny op het hoofdkantoor. Nu had ik Goscinny al eens vluchtig ontmoet, waarbij Morris mij voorstelde als tekenaar van *Variaties op...* en *De wereld van Lucky Luke* in Pep! Naar aanleiding van dit werk werd ik door hem gevraagd om voor het blad dat hij wilde opzetten – Lucky Luke Maandblad – net zo'n serie te maken als ik voor Pep deed. Goscinny had echter zelf geen tijd om de verhalen te schrijven, maar dat zou Delporte doen. Ik heb toen ja gezegd tegen 'meneer Goscinny'. We hebben er veel gelachen, want het was een erg spiritueel mens. Ik heb *Lucky Luke* voor hem geïmiteerd en hij *Napoleon* voor mij. We hadden er allebei de goede lengte voor. Het was in ieder geval erg gezellig. Niet lang daarna kregen we een bespreking in Brussel met onder anderen Delporte, Morris, en Pierre Louis – hoofdredakteur van Tin Tin. Pierre Louis was op dat moment zo'n beetje mijn baas en vertelde wat er moest gebeuren. Waarna Delporte en ik afspraken hoe hij zijn teksten aan mij door zou geven. We hebben toen afgesproken dat hij de decors en de handelingen in het Engels zou schrijven en de balloonteksten in het Frans, dat was allemaal in orde en toen ben ik maar begonnen met tekenen. Toen ik mijn eerste serie naar Parijs ging brengen, ben ik met mijn werk nog even bij Morris langsgegaan en die heeft het nog even bekeken. Morris stelde dit zeer op prijs en ik stelde het zeer op prijs dat Morris er nog even naar keek, want ik had geen zin om een buil te vallen. Maar het was prima. En toen, toén had hij inderdaad helemaal in de gaten dat ik wel degelijk kon tekenen. Hij wist het natuurlijk wel, maar nu kreeg hij ook mijn originelen in handen. Het was een wonderschone tijd. Maar ook een moeilijke, want ik moest elke maand een verhaal inleveren. Nu was dat het probleem niet, maar wel Yvan Delporte. Want Delporte is een briljant man maar ook een beetje crazy en hij was niet altijd op tijd met zijn scenario's en daar waren nog al eens wat strubbelingen over. Zo heb ik wel eens een pagina af zitten kleuren in de trein van Amsterdam naar Parijs. Onder controle van de conducteur en een douane-beambte die het allemaal erg spannend vonden. Waarna ik hijgend de nog natte pagina in Parijs afleverde. Op den duur kon ik dit niet meer aan – Delporte kwam steeds later met zijn scenario's – en ben ik ermee gestopt. Ik heb een stuk of zes verhalen getekend van elk zes pagina's. Het maandblad heeft me een half jaar overleefd.

Dagstrip van Lucky Luke

Ondertussen moest ik steeds meer klusjes met en rond *Lucky Luke* opknappen. Niet alleen voor het weekblad Pep, maar ook bijvoorbeeld voor het blad Revu. Dat wilde het *Lucky Luke*-verhaal *Prikkeldraad in de prairie* als vervolg plaatsen. Maar het formaat klopte niet helemaal. Een Revupagina was groter dan een *Lucky Luke*-pagina en dus vroeg de Revu mij, wederom op aanraden van Morris, of ik de pagina's wilde aanpassen. Dat heb ik dus gedaan. Aan elke pagina van *Lucky Luke* heb ik ongeveer twee centimeter bijgetekend. Dus eigenlijk de tekeningen van Morris verbreed. Van dit soort klussen kreeg ik echter genoeg en ik wilde wel eens een eigen *Lucky Luke*-verhaal maken. Zo ontstond het beroemde idee dat Henk Albers een dagstrip van *Lucky Luke* zou gaan tekenen. Dit idee is nog steeds niet helemaal weg, want er is nog steeds behoefte aan een dagstrip. Vooral in Frankrijk. Ik heb gehoord dat men er ook mee bezig is. Een dagstrip rond *Rataplan*. Ik wilde echt een dagstrip maken en elke keer als ik weer een ontmoeting met Morris had, vroeg hij mij wanneer ik aan die dagstrip ging beginnen. Aanvankelijk heb ik ook een aantal stroken gemaakt, het was een verhaal waarin *Lucky Luke* zijn dubbelganger ontmoet. Die heb ik weer aan Morris laten zien; hij vond ze erg goed. Maar ik kwam niet uit met het verhaal. Ik kon – en kan – niet schrijven. Ik hoop nog steeds op een goed verhaal. Maar ik stel wel eisen. Dat mag ik ook wel – in alle bescheidenheid. Een dagscenario is ten eerste verschrikkelijk moeilijk; je moet steeds een ijzersterke 'cliff hanger' hebben. Je moet kennis over het 'Wilde Westen' hebben; de albums van Goscinny een keertje of vier, vijf gelezen hebben om te begrijpen wat de karakters tot in de finesses zijn.

Kortom je moet minstens zo op de hoogte zijn als Henk Albers is over het werk van Morris. Die persoon heb ik tot op heden nog niet gevonden, maar ik sta er nog steeds klaar voor. Het gebrek aan scenaristen heeft me trouwens altijd genekt. Bovendien ben ik ook enige jaren flink ziek geweest. Ik had toen geen tijd voor strips. Dat heeft Morris ook in de gaten gehad. Als jij 's morgens om 11 uur ergens zigzaggend binnenkomt op de koffie, dan weten de andere mensen ook hoe laat het is.

Maar dat is voorbij. Henk Albers is 59 jaar en wil nog steeds iets doen. Zo ben ik momenteel weer bezig met die oude cowboy. Ik werk namelijk aan een boek. Eind 1987 is dat boek klaar. Als voorlopige werktitel heb ik gekozen voor *How the West was Sung*. Ik behandel daarin alle aspekten van de toenmalige showbiz, zoals zang, dans, circus, variété. Een onderdeel van dit boek is de Hollywood-periode. Daar spelen de figuren van Morris ook een rol in. Morris laat sommige Hollywood-figuren in zijn strips opduiken, zoals Mae West, Alfred Hitchcock, Lee VanKleef, Gary Cooper. Als voorproefje stelt Het Stripschap een aantal van deze platen tentoon op de Strip-3-daagse in Breda. De bedoeling is dat dit boek uitgebreider en beter gedokumenteerd wordt dan *De wereld van Lucky Luke*, maar de werkwijze blijft ongeveer gelijk. Ik graaf helemaal terug in de oude showbiz van de 'Far West'. Je krijgt de echte geschiedenis van de dans en de zang. Er komen ook veel songs in te staan – teksten van songs door mij geïllustreerd. Verder komt het dagelijkse leven van de artiesten er in voor. Zoals de saloonmeisjes, de rondtrekkende zangers et cetera. Hoe dat allemaal ging, dát ga ik uitpluizen.

NIEUWS

NIEUWSREDAKTIE:
BALDI DEKKER JR.

ALGEMEEN

YECH 9

Het nieuwe nummer van *Yech* bevat zes verhalen die gemaakt zijn met een knipoog naar de roemruchtige Amerikaanse Ec-comics. Vooral het werk van Eric Heuvel en Ruud de Grefte valt op. Hun verhalen hebben precies de goede verhouding tussen horror, humor en camp die de orginelen uit de jaren vijftig zo aantrekkelijk maakt. In *Wij zijn verslaafd* slaagt Heuvel er perfect in om een actueel Nederlands gegeven (junks op de Zeedijk) uit te bouwen tot een griezelverhaal dat een authentieke Ec-sfeer uitstraalt. Ruud de Grefte tekende het mooie kleuromslag van dit numer en het openingsverhaal, *Het kruispunt,* een goed, degelijk horrorverhaal, maar net iets minder dan De Grefte's tweede verhaal in dit nummer, *Eert uw vader,* dat knap de broeierige verhouding tussen een dorpspastoor en één van zijn vrouwelijke parochianen schetst.
Bij de drie andere verhalen in dit nummer springt vooral het heldere, trefzekere tekenwerk van Rudy Hulleman in *Na de zondvloed* in het oog. De strip van Aart Cornelissen, *Een afgelegen restaurantje,* is met veel gevoel voor humor geschreven en getekend, maar erg voorspelbaar. Het verhaal *De Pavlov reflex* is de zwakste bijdrage aan deze *Yech*. Het tekenwerk van Frank Meeuwsen is zeker niet slecht, maar het scenario van René Meulenbroek over een Andy Gang-achtige smeris heeft kop noch staart en eindigt met een wel heel goedkope oplossing (de Bom valt). *Yech* 9 kost *f* 3,95 en die prijs hoeft geen enkele koper af te schrikken. Wie op de hoogte wil blijven van de verrichtingen van veelbelovend Nederlands talent moet zeker dit nummer kopen. De volgende *Yech* zal gewijd worden aan verhalen die gebaseerd zijn op 'Nederlandse non-fiction gegevens', zoals de redactie het noemt; voorbeelden daarvan: het raadsel King Kong en het leven van Mathilde Willink. De kwaliteit van dit laatste nummer maakt je nieuwsgierig naar het volgende.

(PvO)

WE ZOUDEN HET ALLEEN EVEN MOETEN KUNNEN TESTEN. JE WEET NOOIT WAT DE BIJWERKING IS!
DAT IS NIET INTERESSANT. DIE JUNKS ZIJN TE AFGESTOMPT OM ZICH DAAROM TE BEKOMMEREN. ZE WILLEN ALLEEN MAAR KUNNEN SCOREN!
HEE! THEO! ...LAMBERT!
HIER IS HET NIEUWE SPUL ... VEEL ZUIVERDER ALS WAT JULLIE TOT NU TOE HEBBEN GEDEALD. VER-OVER ER DE STRAAT MEE!
OKAY, BAAS!
WE HEBBEN NOG NIET VEEL, MAAR DAT GAAT GAUW VERANDEREN. VER-SNIJ DIT MAAR!
VOORUIT, JONGENS, AAN HET WERK!

I REMEMBER LUBBERT VAN GORTEL

In de flaptekst van de *A. den Dooieromnibus* van Dick Matena wordt vermeld dat Den Dooier winnaar is van de Lubbert van Gortelprijs.
De naam klinkt alsof Matena die verzonnen heeft, maar Lubbert van Gortel heeft echt bestaan.
Ik herinner me de televisieprogramma's met de Boertjes van Buut'n die door de KRO werden uitgezonden in de late namiddag of op de vroege avond, inmiddels meer dan tien of vijftien jaar geleden. Het waren programma's vol gezellige meezingers, ten gehore gebracht door een mannenkoor in boerenkielen, op klompen en met zwarte petjes op. De presentator was Gaitjan Kruutmoes (een verklede Kees Schilperoord), maar de grootste gangmaker was Lubbert van Gortel.
Hij was een blozende dikzak met een fors stemgeluid, die een aanstekelijke vrolijkheid uitstraalde. Zijn ware naam is me ontschoten en doet er na al die tijd ook weinig meer toe. Hij was hoofdonderwijzer ergens in Noord-Holland, meen ik me te herinneren.
Op een zaterdagmiddag, in het televisiejournaal van 's middags vier uur, hoorde ik het bericht dat Lubbert van Gortel plotseling was overleden. Later werd je verteld wat er met dat eufemisme bedoeld werd: de vrolijke dikzak had zelfmoord gepleegd.
Na al die jaren zie ik opeens die naam terug, verbonden aan een album waarin de meeste hoofdpersonen in de verhalen zelf een einde aan hun leven maken. Toeval of één van Matena's cynische grappen?

(PvO)

MARTEN TOONDER-DAG OP NEDERLANDSE FILMDAGEN

Tijdens de Nederlandse Filmdagen – van 17 tot en met 25 september in Utrecht – wordt dit jaar onder meer aandacht besteed aan Marten Toonder en diens Toonder Studio's. Dit gebeurt op maandag 22 september, daags na de Strip-3-daagse.
Om te beginnen wordt een forumdiskussie over de ontwikkeling van de tekenfilm ingeleid door professor Droste – hoogleraar Taalwetenschappen aan de Universiteit van Leuven en commissaris van Toonder Studio's – met een betoog getiteld: 'De ontwikkeling van het beeldverhaal (strip zowel als tekenfilm) van een jeugdig medium naar een volwassen instrument om informatie of kennis over te brengen casu quo te communiceren, gevolgd door een forumdiskussie met de andere forumleden: Marten Toonder, Bert Kroon (direkteur van Toonder Studio's), Harrie Geelen (animator/scriptwriter Toonder Studio's).
Verder een representatief overzicht van de films die de afgelopen veertig jaar door de Toonder Studio's zijn gemaakt en de eigen produkties van (voormalige) medewerkers.
De dag wordt besloten met een talkshow rond Marten Toonder. (Oud-)medewerkers halen herinneringen op en het publiek kan vragen stellen.
Tijden:
10.00-12.00 Forumdiskussie
14.00-15.30 Filmvoorstellingen
16.00-17.30 Filmvoorstellingen
19.00-20.30 Filmvoorstellingen
21.00-23.00 Talkshow Marten Toonder

Meer informatie in de Festivalkrant, verkrijgbaar in alle Nederlandse filmhuizen of bij de Stichting Nederlandse Filmdagen/Gerben Schermer, Hoogt 4, 3512 GW Utrecht. De centrale plaats van het festival is Hoogt 4 in Utrecht. Van daaruit verwijst men u verder...

R & B IN FRIESLAND

Dit najaar verschijnt bij de Standaard uitgeverij een nieuw avontuur van *Robert en Bertrand*. Op het eerste gezicht is dat weinig enerverend nieuws. Wat het album voor Nederland en zeker voor de provincie Friesland interessant maakt, is het uitgangspunt voor dit album: de Elfstedentocht. Bij uitgeverij de Lijn in Baijum verschijnt bovendien een Friese vertaling van het boek. Het eerste exemplaar van de nieuwe *Robert en Bertrand* zal in één van de elf Friese steden worden gepresenteerd, namelijk in het Scheepvaartmuseum in Sneek. De precieze datum van de presentatie (in oktober) is bij het ter perse gaan van dit nummer van Stripschrift nog niet bekend. Die is afhankelijk van de open plekken in de agenda van de Commissaris van de Koningin in Friesland, mr. Hans Wiegel, aan wie het eerste exemplaar zal worden uitgereikt.

ONMOGELIJKE FIGUREN

Van 20 september tot en met 23 november is er een internationale presentatie van het visuele verschijnsel *Onmogelijke Figuren* in het Museum voor Hedendaagse Kunst, Achter de Dom 14, Utrecht (030-314185).

Onmogelijke figuren zijn sedert 1934 door de Zweedse kunstenaar en kunsthistoricus Oscar Reutersvärd intensief onderzocht, getuige de vele duizenden tekeningen die hij produceerde.

De belangstelling voor deze wonderlijke figuren was er lange tijd nauwelijks en dus werd zijn werk alleen in Zweden in hele kleine kring bekend.

Toen Escher rond 1960 drie prenten maakte die op onmogelijke figuren waren gebaseerd (*Klimmen en dalen, Waterval* en *Belvedère*), bleken juist deze prenten bij een heel groot publiek aan te slaan. Vanaf dat moment werd *Onmogelijke Figuren* een begrip. De wetenschappelijke belangstelling voor deze figuren komt na 1970 op gang; tot nu toe zijn er circa 120 studies aan gewijd.

Verder bleek bij een recent onderzoek, dat een groot aantal kunstenaars over de hele wereld al jaren lang hun werk baseerde op *Onmogelijke Figuren.*

Veel werken van deze kunstenaars kunt U dus, als alles goed gaat, zien hangen op eerdergenoemde expositie. Het Museum is gesloten op maandag; de toegang is gratis en zoals U hieronder kunt zien, wordt er al hard aan gewerkt.

(AvO)

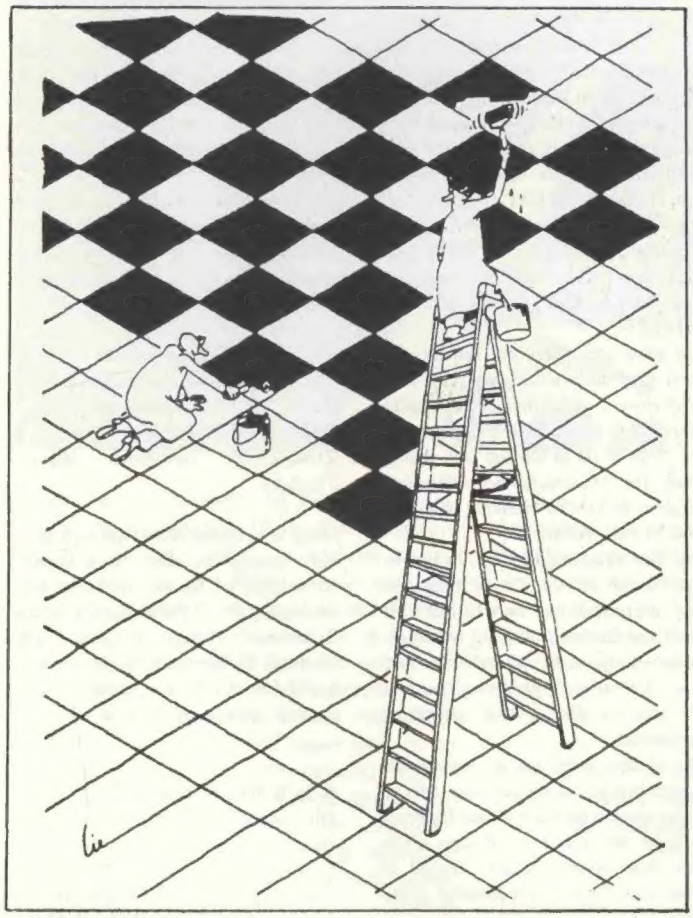

GEZEUR OVER KLEUR

Trouwe lezers van *Olivier Blunder* hebben al jaren geleden kennis gemaakt met de werknemers van drukkerij Rotogravure-Etten. In menig verhaal zien we bedrijfsleider Leendert van der Weertelaatse een telefoon kapot schreeuwen als er weer 'ns een pagina te laat is. Bijvoorbeeld in het album *De ongehoorde Olivier Blunder,* waarin ook de inkleurafdeling van Rotogravure-Etten werd betrokken. In de gag *Gezeur over kleur* zagen we hoe Blunder, vastbesloten de massa met zijn nieuwe kleurengamma te verblinden, aan het werk ging met kwast en verf. Zonder twijfel heeft Olivier Blunder zijn huis in artistiek verantwoorde kleuren geschilderd, maar de lezer heeft het nooit kunnen zien. Aan het laatste plaatje van de gag hing een memo van de inkleurafdeling van drukkerij 'Etten-Zeur'. Blunder had zolang over de pagina's gedaan, dat de inkleurafdeling geen tijd meer had om de pagina in te kleuren.

In nieuwe afleveringen van *Olivier Blunder* zullen we de inkleurafdeling van Rotogravure-Etten niet meer tegen komen. Tot groot ongenoegen van de vakbonden is de afdeling in december vorig jaar opgeheven. In het bondsorgaan 'Druk Werk' van 21 juni jongst leden stond een felle aanval op uitgeverij Oberon en de rest van het VNU-concern te lezen. Zeven van de dertien coloristes vonden het aangeboden vervangende werk op de snijderij van de drukkerij te onaantrekkelijk om te blijven. In het artikel in 'Druk Werk' kunnen we lezen dat Oberon contact heeft gezocht met de zeven en hen heeft gevraagd thuis door te gaan met inkleuren. Maar nu zonder een vast contract en in plaats van een 38-urige werkweek, nu 8 tot 10 uur per week thuis inkleuren.

De bond is niet erg blij met deze ontwikkeling en schrijft in het artikel onder meer: '... De bond is van oordeel dat de VNU niet met arbeidsplaatsen mag omspringen zoals is gebeurd. In het laatste jaarverslag schrijft de VNU nota bene dat er na het opheffen van de inkleurstudio meer werkzekerheid is ontstaan. Dat moeten ze dan maar eens waarmaken. Voorlopig moet Donald Duck's uitgever zich schamen...'

TAPTOE *f* 2.000,– VOOR NEDERLANDSE *'EEFJE'*-TEKENAAR

Taptoe is een veertiendaags blad voor kinderen tussen de 8 en 11 jaar. Hierin staat onder andere een strip: *Eefje.* Deze van oorsprong Italiaanse strip gaat over een meisje dat – voor kinderen – heel herkenbare dingen meemaakt. Het is een geestige, vrolijke strip.

Maar *Eefje* stopt aan het eind van dit jaar en Taptoe gaat op zoek naar een tekenaar (en scenarist) die een dergelijke strip wil gaan maken. Ze doen dit in de vorm van een wedstrijd.

Degene die naar mening van de redactie van Taptoe het best voldoet aan de vraag naar een vrolijke, geestige en voor kinderen herkenbare en invoelbare strip; die kwaliteit heeft zowel wat tekst als tekeningen betreft, krijgt een éénmalige beloning van *f* 2.000,– *én* een contract voor twee pagina's van deze strip voor – voorlopig – een jaargang van Taptoe. Dit tegen het bij Taptoe gebruikelijke honorarium.

De uiterste inzenddatum is 31 november 1986.

QUEER FISH THOSE BRITISH

Bij uitgeverij *Hodder and Stoughton* is kortgeleden een boekje verschenen, getiteld *Asterix Adventure Games: Asterix to the Rescue,* (ISBN 0-340-38196-5).

Het gaat hier om een soort spel voor één persoon, waarin Asterix door Europa reist om de Galliër Getafix uit een kerker in Rome te bevrijden. Het boek bestaat uit 284 paragrafen, elk te vergelijken met een vakje op een speelbord. Deze paragrafen behandelen ieder een klein stukje van de route die Asterix moet afleggen inclusief een beschrijving van de problemen die zich op dit stukje route voordoen. Deze problemen zullen eerst door U moeten worden opgelost, voordat U naar een volgende paragraaf toe mag. U heeft hiervoor de beschikking over een *Asterix-* en een *Obelix*kaart, een beslissingsdobbelsteen, een geheimschrift-decodeerkaartje, drie flesjes toverdrank, één zak goudstukken, een vertaalkaartje en een overzichtskaart van het Romeinse Rijk van 50 jaar voor Christus. Aangezien er veel wegen naar Rome leiden, blijft het spel ook nog leuk als U het voor de 10e keer speelt. Alle onderdelen zitten trouwens mooi verpakt in een transparante plastic etui.

Het boek/spel dat voorzien is van veel illustraties is nog niet gesignaleerd in Nederland, maar is bij elke boekhandel te bestellen onder vermelding van bovenstaand ISB-nummer en de importeur. (Nilsson & Lamm). Prijs: £4,95/*f* 24,35.

(AvO)

RECTIFICATIE

In Stripschrift 205 konden fanatieke puzzelaars een artikel lezen over het beginnen van een eigen stripblad. In dit artikel werd de indruk gewekt dat *Het Stripschap* aan eenieder die daarom vraagt adressen uitdeelt. Geheel ten onrechte, want *Het Stripschap* is bijzonder voorzichtig met het verstrekken van adressen en eventuele andere gegevens. Hooguit kan *Het Stripschap* in voorkomend geval contact met de tekenaar opnemen en deze vragen contact met de aanvrager op te nemen. Zo kan de tekenaar zelf bepalen of deze zijn/haar adres aan de aanvrager bekend wil maken. Met excuses aan *Het Stripschap* voor deze omissie.

N.B. De redactie werk aan een nummer dat gewijd zal worden aan amateurstripbladen. Volgens planning zal dit in het najaar verschijnen. Om ook niet-puzzelaars in de gelegenheid te stellen het artikel over het beginnen van een eigen stripblad te lezen, zal in dat nummer (een gecorrigeerde versie van) het artikel worden herdrukt.

(BDjr.)

PETER DE SMET

Als alles volgens plan verlopen is, kunt U nu al weer enkele weken genieten van de strip *Joris PK,* die wordt gepubliceerd in Eppo Wordt

Vervolgd. Het eerste verhaal, *Het Chinese Vuur,* komt U misschien bekend voor. Het eerste gedeelte hiervan is namelijk eeder geplaatst in Striprofiel, maar nu verschijnt het dan eindelijk (hertekend) in kleur. Ere wie ere toekomt! De inkleuring werd verzorgd door de studio van Vittorio Leonardo en zij schijnen fantstisch werk te hebben afgeleverd. Na het eerder genoemde verhaal zullen er meer volgen, elk bestaand uit 12 tot 14 bladzijden. De verhalen zullen zodanig op elkaar aansluiten, dat uiteindelijk een goed leesbaar album op de markt kan worden gebracht.

Peter vertelde een rigoureuze streep te hebben gezet onder zijn reclame-activiteiten, waardoor hij zich volledig kan wijden aan het beeldverhaal. In het weekblad Panorama loopt bijvoorbeeld al geruime tijd zijn gag-strip *Lodewijk*. Verder wordt er, op verzoek van Yvan Delporte, door hem druk gewerkt aan nieuwe verhalen van de vrouwelijke detective *Anna Tommy,* de strip die hij vroeger maakte voor het stripblad Pep. Het is de bedoeling dat deze verhalen worden gepubliceerd in een nieuw, franstalig, 80 pagina's dik (!) maandblad, *Le vive du Trombone,* waaraan Yvan al lange tijd werkt. *Anna Tommy* zal op een meer volwassen en realistischer wijze worden getekend dan voorheen en de verhalen zullen een omvang hebben van ±8 pagina's. Peter zal beginnen met een bewerking van het vroeger verschenen verhaal.

Wie denkt dat hiermee De Smet's activiteiten weer eens zijn opgesomd, vergist zich. Er zijn namelijk plannen om de bestaande verhalen van *De Generaal* te herschrijven voor publicatie als krantestrip. Deze krantestrips zouden moeten bestaan uit 3 of 4 plaatjes met tekstblokken eronder(!) De Smet denkt op deze manier zijn karakters meer te kunnen uitdiepen. Over onderhandelingen met de dagbladen is ons tot op heden niets bekend.

Last but not least verschijnen er in het maandblad Wordt Vervolgd voortaan ook verhalen van zijn hand. Het schijnen een soort parodiërende verhalen te worden. De reeds bekende titels: *Interview met de Meester* en *Interview met de Konsumentenman* beloven veel goeds! Stripschrift houdt U op de hoogte.

(AvO)

RUIL ADV. RUIL ADV. RUIL ADV. ADV. RUIL

Gezocht uitsluitend in nieuwstaat: Donald Duck 1973-1985, Kim 11-14. Jan Hermens, 077-737251

Wie kan mij helpen aan boekjes zoals Kim, Raka, Robbie, Nick e.d. zowel in klein als groot formaat. A.u.b. bellen na 18.00 uur 02247-1786.

Te koop Russ Cochran The Complete Crypt, Vault en Fear voor 1000,— totaal. Tel.: 01820-35603 'savonds.

SUSKE en WISKE nooit in Ned. verschenen in 3 luxe delen gekart. in blauw velours met zilver opdruk "Uit de schatkist van het beeldverhaal". Uitg. Famibank. Prijs *f* 225,—, 01650-68560.

Te koop: 5 titels J.D. van Exter uit 1947-1951 w.o. 1 zeer zeldzame. T.e.a.b. verder Dick Bos 52 + 54. T.e.a.b. H. Roelofs, Gildekamp 10-21, Nijmegen, tel. 080-782036.

STRIPWINKELGIDS

'PLATENBAR-STRIPWINKEL LEO'

Lange Kerkstraat 32
4461 JJ Goes, telefoon 01100-13194

stripspeciaalzaak
PIET SNOT
vismarkt 3 utrecht tel. 318472

RICHARD
Rombout-Hogerbeetsstraat 78,
Amsterdam, tel. 020-842923.

DE STRIPSPEURDER
Wagenstraat 130
2512 BA DEN HAAG
Tel.: 070-643005

"DE STRIP-AAP"
STRIPSPECIAALZAAK
IN- & VERKOOP, VERHUUR

KUIPERSDIJK 66
7512 CJ ENSCHEDE
053-305261
Di. t/m vr. 12.00 - 18.00 uur,
za. 11.00 - 17.00 uur, do. koopavond

STRIPWINKELGIDS

Schrijf, teken en regisseer je eigen stripverhaal!

De nieuwe cursus Striptekenen van de Leidse Onderwijsinstellingen

Striptekenaar is een ongelooflijk leuk beroep. Het is een vak waar je al je fantasie in kwijt kunt. Ga maar na. Je verzint en schrijft je eigen verhaal. Daarin laat je mensen lachen, je brengt ze in opperste verbazing of je laat ze rillen van angst. En dat is nog maar het begin! Je bedenkt en tekent je eigen hoofdrolspelers, bijrolspelers en figuranten. Je tekent ze in jouw persoonlijke stijl. En die kan realistisch zijn of humoristisch. Of volgens je eigen verbeelding. Je bepaalt de sfeer, bouwt de decors en ontwerpt alle kostuums. Als je jezelf met een filmmaker vergelijkt ben je scenarioschrijver, regisseur, acteur en decorontwerper in één persoon. Makkelijk is anders, zul je misschien denken. Maar er is een hoop over dit vak te leren. Als je enig tekentalent hebt, kun je met de LOI-cursus Striptekenen een heel eind komen. De cursus is door Henk Kuijpers (van Franka!) gemaakt. Het is een helder geschreven, professionele cursus die je solide vaktechnieken leert waarmee je in staat bent je je eigen fantasie soepel in beeldverhalen om te zetten.

Wil je meer informatie? Bel dan voor een gratis studiegids even naar de Leidse Onderwijsinstellingen: 071—45 19 11.

leidse onderwijs instellingen

Erkend door de minister van onderwijs en wetenschappen, bij beschikking van 5 maart 1975, kenmerk BVO/SFO-129.718
Leidsedreef 2, 2352 BA Leiderdorp